

Långsiktig ekonomisk planering 2022- 2031 (LEP)

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Bakgrund.....	6
3	Regional och lokal utveckling.....	7
4	Befolkningsprognos	9
5	Strategiska områden.....	25
6	Kompetensförsörjning.....	45
7	Ekonomiska analyser	47
8	Sammanfattning/slutsats.....	56

I Inledning

Att göra en långsiktig ekonomisk planering, som uppdateras vartannat år, med ett tio-årsperspektiv skapar goda förutsättningar för att kunna möta kommunens tillväxt framöver och att fortsätta leverera service och tjänster med hög kvalitet. Det ger även kommunen möjlighet att, om det uppstår, kunna hantera oförutsedda konjunktursvängningar och demografiska förändringar. En god ekonomi och en god ekonomisk hushållning är en förutsättning för att kunna förverkliga Österåkers kommuns vision.

Enligt befolkningsprognosen 2021 beräknas befolkningen i kommunen öka från 46 644 (31 december 2020) till över 60 000 år 2031 – en ökning motsvarande 30 procent på 10 år. Samtidigt visar prognoser på nationell nivå att den demografiska sammansättningen av befolkningen också kommer att förändras. Allt fler lever allt längre och de äldsta åldersgrupperna är de som procentuellt sett kommer att växa mest framöver.

Befolkningstillväxten innebär både stora möjligheter för en kommun, men också stora utmaningar. Med en ökande befolkning ökar skatteintäkterna, men även behovet av investeringar i kommunalt finansierade verksamheter. Det är viktigt att kommunen på ett bra sätt kan möta det ökade behovet av service och investeringar och att Österåker skapar goda ekonomiska förutsättningarna för att göra det.

I.1 Vision och mål

Visionen

Österåkers kommuns vision, *Vision 2040*, ska genomsyra allt som görs i kommunen och varje beslut som fattas.

Kommunens vision lyder:

Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus,

skapar vi en hållbar framtid.

Österåker - möjligheternas skärgårdskommun

Möjligheternas skärgårdskommun - I Österåker lever alla delar av kommunen. Här finns det trivsamma småstadslivet med sitt rika utbud, en grönskande och livfull landsbygd och vår vackra skärgård som är tillgänglig för såväl kommuninvånare som besökare. I Österåker lever du ett gott vardagsliv med närhet till det mesta som behövs. Här finns goda utbildningsmöjligheter, ett aktivt näringsliv, gott serviceutbud och många lokala arbetsplatser. På fritiden finns många aktiviteter att ägna sig åt inom idrott, kultur och friluftsliv. Här finns möjlighet till rekreation och aktivitet på hav och land. I Österåker kan du gå genom livets alla faser och genom egna val skapa en tillvaro som passar dig.

Österåker präglas av idérikeedom och delaktighet. Både medarbetare och invånare är medskapare av vår framtidskommun och tillsammans bidrar vi till en gemenskap och positiv utveckling för kommunens bästa.

I visionen lyfts fyra strategiska områden fram:

Kvalitet - Österåker står för hög kvalitet i all service och verksamhet som finansieras med kommunala medel. Verksamheten präglas av tillit och öppenhet. Invånaren står i fokus och arbetet syftar till ständiga förbättringar.

Trygghet - Österåker är en trygg kommun att leva och verka i, liksom att besöka. Här kan människor mötas, känna sig hemma och finna lugn. Trygghetsskapande åtgärder kombineras med långsiktiga och främjande insatser som ger resultat. Här finns trygghet genom hela livet.

Valfrihet - Österåker erbjuder ett brett utbud och stor valfrihet. Med stor mångfald inom välfärdstjänster, näringsliv, kultur- och föreningsliv, såväl som god variation av naturtyper och bostadsmiljöer, finns många möjligheter att välja hur livet ska se ut.

Hållbar framtid - Österåker använder gemensamma resurser på ett sådant sätt att framtida generationers framtidsutsikter inte äventyras. Det handlar såväl om ekologi som om en ansvarsfull social och ekonomisk utveckling. Österåker har ett offensivt och innovativt förhållningssätt till hållbarhet och ger kommunens invånare förutsättningar att göra kloka val.

Inriktningsmål

Visionen tydliggörs bland annat genom Kommunfullmäktiges inriktningsmål och nämndernas resultatmål och indikatorer. Österåkers kommun arbetar efter en mål- och resultatstyrningsmodell, som utgör styrmodell för nämnderna avseende planering, uppföljning, analys och åtgärder. Som en del av styrmodellen tar respektive nämnd fram resultatmål, resultatindikatorer och mätmetod utifrån Kommunfullmäktiges inriktningsmål och indikatorer.

Kommunfullmäktige har fastslagit sju inriktningsmål med ett antal resultatindikatorer som anger förväntad riktning på lång sikt:

Kommunfullmäktige inriktningsmål:

- Invånarna skall uppleva en professionell service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service
- Österåker ska ha en ekonomi i balans
- Österåker skall vara bästa skolkommunen i länet
- Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning
- Österåker ska ha en trygg miljö

- Österåker skall utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka
- Österåker ska ha en stark och balanserad tillväxt. Tillväxten ska vara ekologisk, socialt och ekonomiskt hållbar

Finansiella mål

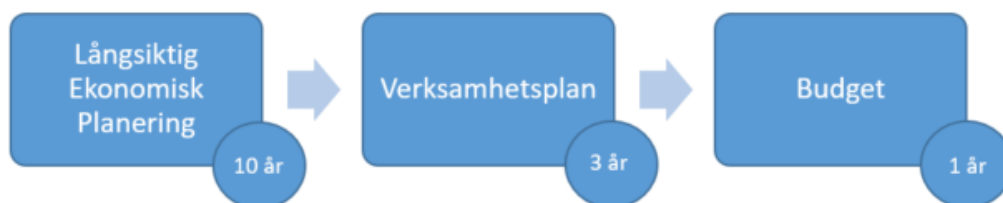
För att en kommun ska kunna erbjuda tjänster och service med god kvalitet, både idag och på lång sikt, krävs det att kommunen har en god ekonomisk hushållning. Ur ett verksamhetsperspektiv innebär god ekonomisk hushållning att kommunens invånare får ut så mycket som möjligt för sina skattepengar, och utifrån ett finansiellt perspektiv att morgondagens kommuninvånare kan försäkras samma servicenivå som dagens kommuninvånare. För att kunna styra kommunens verksamhet ur ett finansiellt perspektiv krävs finansiella mål.

De övergripande finansiella målen:

- Budget ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna enligt kommunallagen.
- Nettokostnadsandelen ska högst motsvara 99 procent av skatt och bidrag som utgiftstak
- Kommunens utdebitering hålls så låg som möjlig
- Kostnadsutveckling per invånare ska inte överstiga 3 procent i snitt under mandatperioden
- Högst 50 procent av pensionskostnader inklusive löneskatt avseende före 1998 som betalas ut årligen, kan finansieras av tidigare reserverade medel i eget kapital.
- Minst 50 procent av investeringsvolym som överstiger årets avskrivningar, ska finansieras med årets resultat och posten oförutsett och högst 50 procent via realisationsvinster/exploateringsintäkter och egna medel
- Årets resultat som överstiger 2 procent av eget kapital kan reserveras för resultatutjämningsreserv i balansräkning under posten eget kapital

2 Bakgrund

Syftet med den långsiktiga ekonomiska planeringen är att skapa ett underlag som beskriver förväntad utveckling i kommunen på lång sikt. Dokumentet ska utgöra underlag för framtida politiska beslut och ska ligga till grund för den treårsbudget som kommunen årligen tar fram.

I den långsiktiga planeringen samlas de ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenserna av exempelvis demografiska förändringar, vilket ger kommunen möjlighet till, och förutsättningar för, att göra framtida prioriteringar

2.1 Tillvägagångsätt

Arbetet omfattar de facknämnder i Österåkers kommun som karaktäriseras av individuella tjänster, utförda direkt av förvaltningen, av produktionsförvaltningen eller av privata utförare och omfattar verksamhetsområdena:

- Utbildning
- Vård och omsorg
- Socialtjänst
- Kultur och fritid
- Samhällsbyggnad

Inom respektive område har en omvärldsanalys gjorts och en långsiktig ekonomisk plan tagits fram utifrån befolkningsprognosen. Fokus har legat på utvecklingen av volymer utifrån befolkningsprognosen och nyttjandegrad.

Projektet har letts av enheten ledningsstöd på ekonomiavdelningen, och haft en styrgrupp med representanter från olika verksamhetsområden. Det har också funnits en arbetsgrupp med sakkunniga och controllers från respektive verksamhetsområde. Det är i förvaltningarna och facknämnderna som sakkunskapen finns gällande respektive verksamhetsområde och dess framtida utveckling och behov. Delaktighet och förankring i projekt har varit viktigt för att dokumentet ska kunna fungera som ett bra och tillförlitligt underlag för framtida budget- och verksamhetsplanering.

Rapporten är framtagen av tjänsteorganisationen och utgår ifrån kommunens vision och mål, redan fattade politiska beslut, samt antaganden om framtida utveckling utifrån tjänsteorganisationens sakkunskap.

2.2 Avgränsning

Projektet är avgränsat till att endast omfatta kommunens facknämnder. Det innebär att produktionsförvaltningen inte har ingått direkt i projektet, då kommunen tillämpar en beställar-/utförarorganisation. Inte heller de kommunala bolagen har ingått direkt i projektet, men har liksom produktionsförvaltningen varit behjälpliga med underlag under projektets gång.

I den långsiktiga ekonomiska planeringen har investeringsbehovet till delar behövt uppskattas med schabloner. Likaledes har inte heller någon exakt bedömning kunnat ske av omfattningen av den exploatörsfinansierade investeringsvolymen eller den exakta fördelningen mellan anslagsfinansierade och exploatörsfinansierade investeringar.

I arbetet med befolkningsprognos har ett huvudscenario tagits fram, liksom ett låg- och ett högscenario. Nämnderna har enbart förhållit sig till huvudscenariot, medan andra delar av texten (se avsnitt 4.2.1, 4.3 och 4.4) beskriver eventuella konsekvenser vid olika befolkningsscenarioer.

Ambitionen vid initieringen av projektet var att rapporten skulle innehålla en kompetensförsörjningsplan. Det arbetet påbörjades parallellt av HR-avdelningen under våren och väntas pågå fram till årsskiftet 2021/22, varför arbetet i rapporten avgränsats till att innehålla en mer översiktlig analys av området och utblick mot framtida förutsättningar.

Eventuella områdesspecifika avgränsningar redogörs för under respektive avsnitt.

3 Regional och lokal utveckling

Stockholmsregionen är en av Europas snabbast växande storstadsregioner med nära 2,4 miljoner invånare som väntas öka till mellan 3 och 3,7 miljoner invånare 2050. Stockholm har stor betydelse för både Sverige och EU:s utveckling, men en fortsatt samordning och fokus krävs för att regionen fortsättningsvis ska vara attraktiv för människor, investeringar och företagsetablering.

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS 2050) ska fungera som en regional utvecklingsstrategi för regionen och pekar delvis ut riktningen för kommunernas långsiktiga planering. Visionen i RUFS 2050 är att Stockholm ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion 2050.

I slutet av 2019 hade Stockholmsregionen ett relativt starkt utgångsläge i jämförelse med andra storstadsregioner i Europa. Stockholm är dock den region i Sverige som har drabbats hårdast av pandemin gällande till exempel konkurser och arbetslöshet, och sysselsättningen är ett av de områden som lyfts som en prioriterad fråga för framtiden. I februari 2021 publicerade tillväxt- och regionplaneförvaltningen en uppföljning kring RUFS 2050. Den visar att Stockholmsregionen har god utveckling

inom flera områden, men att regionen måste kraftsamla för att gå stark ur krisen och nå regionens långsiktiga mål 2030 och vidare mot 2050.

Regionen har tagit fram en framtidsrapport *Stockholmsregionens utveckling i spåren av covid-19* som sammanfattar områden som är fortsatt viktiga att löpande bevaka i relation till dess långsiktiga effekt. I framtidsanalysen sammanfattats dessa punkter:

- *Segregation och folkhälsa*: Risk för ökad polarisering och sämre folkhälsa till följd av arbetslöshet och bostadssegregation
- *Digitalisering och innovation*: Stimulera till att omstarten i näringslivet sker med digital transformation, grön omställning och ökad innovation i näringslivet och offentlig sektor
- *Hållbar kompetensförsörjning*: För att regionens branscher ska vara internationellt konkurrenskraftiga och arbetslösheten minska
- *Internationell tillgänglighet*: För att säkra regionens och landets konkurrenskraft och globala ställning
- *Bidra till finansiella förutsättningar och rikta stöd till beslutade prioriterade områden som gör mest nytta för länets tillväxt*

Rapporten pekar på att en fortsatt utveckling av en attraktiv och konkurrenskraftig Stockholmsregion kräver stark och målinriktad samverkan mellan regioners aktörer, så som näringsliv, kommuner, myndigheter, universitet och högskolor med flera.

I takt med att Stockholm växer så växer också Österåkers kommun som en del av storstadsregionen. Kommunens översiktsplan *Stad, skärgård och landsbygd – Översiktsplan för Österåkers kommun 2040* är en del av en långsiktig strategisk planering och anger viljeinriktningen avseende mark- och vattenanvändning. Som en fortsättning på översiktsplanen pågår arbete med att ta fram en genomförandestrategi, samt former för uppföljning av den. Översiktsplanen är ett viktigt underlag för kommunens planering och prioriteringar och ett arbete med att se över översiktsplanens aktualitet är planerad under 2022. Österåker ingår i Sverigeförhandlingen, för en förbättrad kollektivtrafik och ökad tillgänglighet i Stockholmsregionen. För Österåkers del innebär det att Roslagsbanan förlängs till Stockholm City via Odenplan. I nuvarande översiktsplan och den efterföljande planeringen så ligger fokus på utveckling av de centralare delarna och Roslagsbanans stationslägen. Detta genom upprättande och genomförande av program och detaljplaner för bland annat Åkersberga stad, Hacksta-Berga, Åkers Runö, Täljö-Gottsunda samt planläggning av Kanalstaden.

Till och med 2040 har kommunen åtagit sig att skapa förutsättningar för 7 000 nya arbetstillfällen, ett arbete där kommunen behöver vara proaktiv för att skapa inte bara kvantitet, utan även de arbetstillfällen som ger förutsättningarna för att nå det stadsliv som beskrivs i översiktsplanen. I rapporten *Stockholmsregionens utveckling i spåren av covid-19* identifieras möjligheter och risker kopplade till bland annat bostadsmarknaden och möjligheten till en grön våg som en följd av att arbeta digitalt, vilket skapar möjligheter att bo ”var som helst”. Det kan möjligen öka underlag för service

i perifera delar av länet, samt förbättrade möjligheter att rekrytera kompetens. I rapporten uppges även att framtida bostadsbehoven behöver aktualiseras utifrån det nya läget som uppstått.

4 Befolkningsprognos

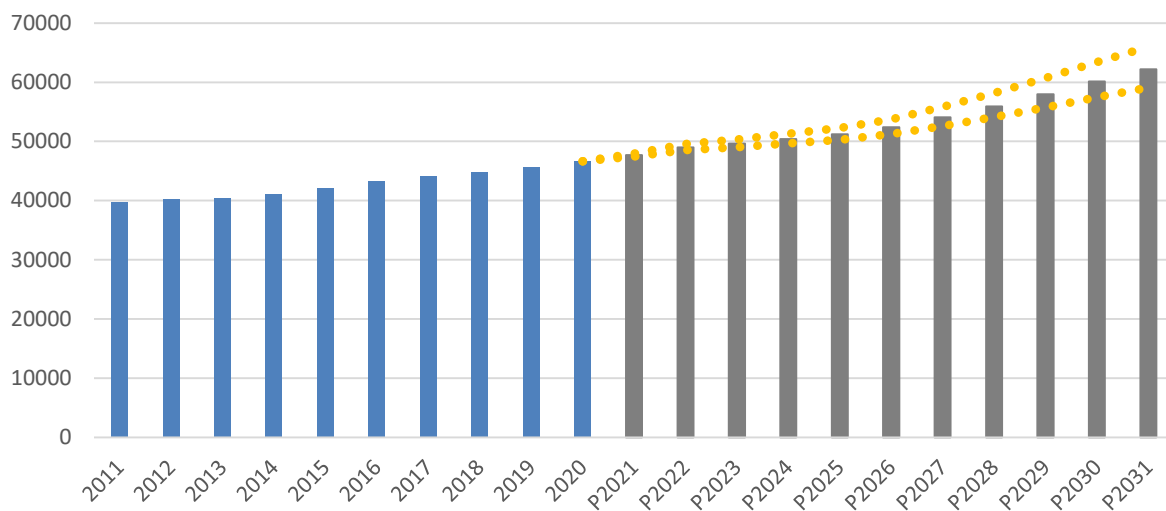
För att kommunen ska kunna möta behovet av välfärdstjänster skapas årligen en befolkningsprognos som fungerar som underlag i kommunens planering. Behovet av välfärdstjänster varierar mellan olika åldersgrupper, och det är därför viktigt att veta hur de olika åldersgrupperna utvecklas över tid.

Prognosen utgår ifrån befolkningen uppdelad på kön och ålder i ettårsklasser med utgångspunkt vid det senaste årsskiftet 2020/21. Vidare bygger prognosen på antaganden om hur befolkningen flyttar, föder barn och dör baserat på de senaste årens utveckling för kommunen. En viktig faktor för prognosen är också antagandet om antalet färdigställda bostäder under prognosperioden. Österåkers kommuns befolkningsprognos sträcker sig från 2020 fram till 2031, där osäkerheten i prognosen ökar i slutet av prognosperioden och där 2026 och framåt ska ses som en utblickperiod.

Den 31 december 2020 uppgick befolkningen till 46 644 personer, vilket är en ökning om drygt 7 100 personer sedan 31 december 2010 och motsvarar en befolkningsökning om i genomsnitt 1,6 procentenheter årligen. Senare delen av 2010-talet har haft en starkare befolkningsökning än dess början. Befolkningen antas fortsätta öka under det kommande decenniet, som en effekt av bostadsbyggande och under hela prognosperioden väntas antalet födda överstiga antalet avlidna.

Kommunen har omfattande bostadsbyggnadsplaner och ett stort antal bostäder väntas bli färdigställda under prognosperioden. Under 2024 beräknas folkmängden överstiga 50 000 personer. Vid utgången av 2030 pekar prognosen på att folkmängden i Österåkers kommun kan uppgå till drygt 60 000.

Diagram 1. Befolkningsutvecklingen i Österåkers kommun från 2011 till 2020 samt prognos 2021-2031 enligt huvudalternativ, samt låg och högalternativ (streckade linjer).

4.1 Befolkningsprognosens komponenter

I avsnittet kommer det att redogöras för befolkningsprognosens olika komponenter: födda och avlidna, in- och utflyttade, samt migration.

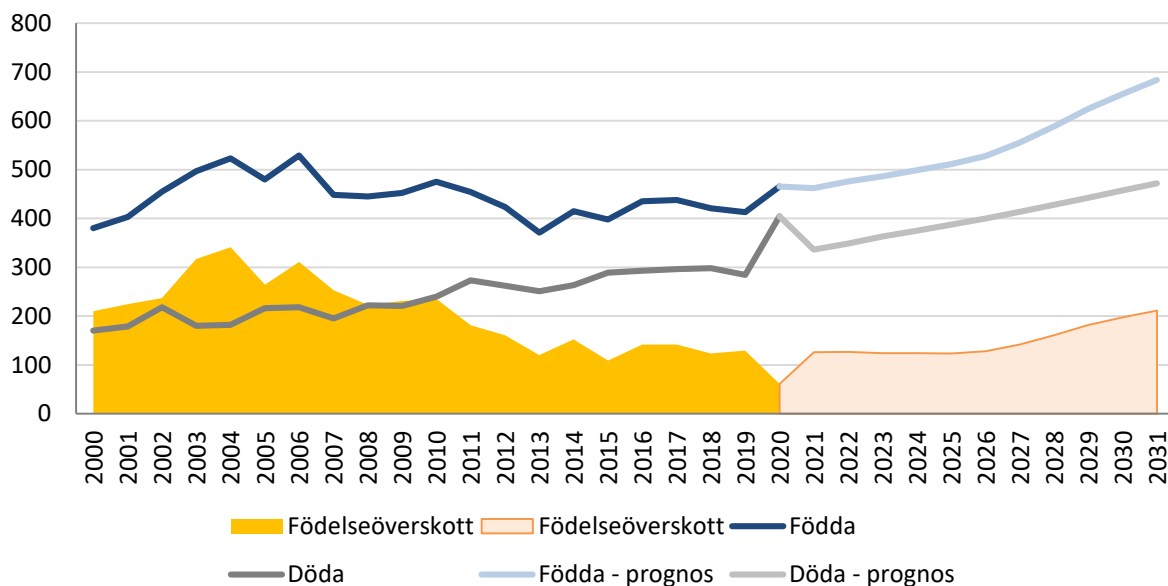
4.1.1 Naturlig befolkningsökning - födda och döda

Diagram 2. visar antalet födda och döda i Österåkers kommun för åren 2000-2020, samt prognos fram till 2031. Som framgår i diagrammet föddes det många barn i Österåker under 70-talet, kring 90-talet samt under 2010-talet, vilket är en trend som följer riket. Variationen i antalet födda beror främst på antalet som befinner sig i barnafödande åldrar. Utvecklingen av antalet döda har varit mer jämn över tid i Österåker och ökat succesivt i takt med att antalet äldre blir fler. Österåkers kommun har sedan 70-talet haft ett positivt födelsenetto och har på senare år legat på drygt 100 fler födda än döda per år.

2020 avled ovanligt många i Österåker, drygt 400 personer, vilket bland annat kan förklaras av covid-19. Antalet döda väntas öka under prognosperioden då fler uppnå åldrar där många avlider. Även antalet födda väntas öka då många som är födda i slutet av 80-talet och under 90-talet når en ålder där familjebildning är vanligt. Dessutom väntas inflyttning till nyproducerade bostäder av samma åldersgrupper.

På kort sikt, fram till 2025, prognostiseras ett årligt födelsenetto om cirka 125, och i utblicksperioden 2026 och framåt väntas födelsenettet succesivt öka. Vid 2031 väntas födelsenetto bidra till befolkningsökningen med omkring 200 personer.

Diagram 2. Födda och döda, samt födelseöverskott i Österåkers kommun 2000-2020, samt prognos 2021-2031.

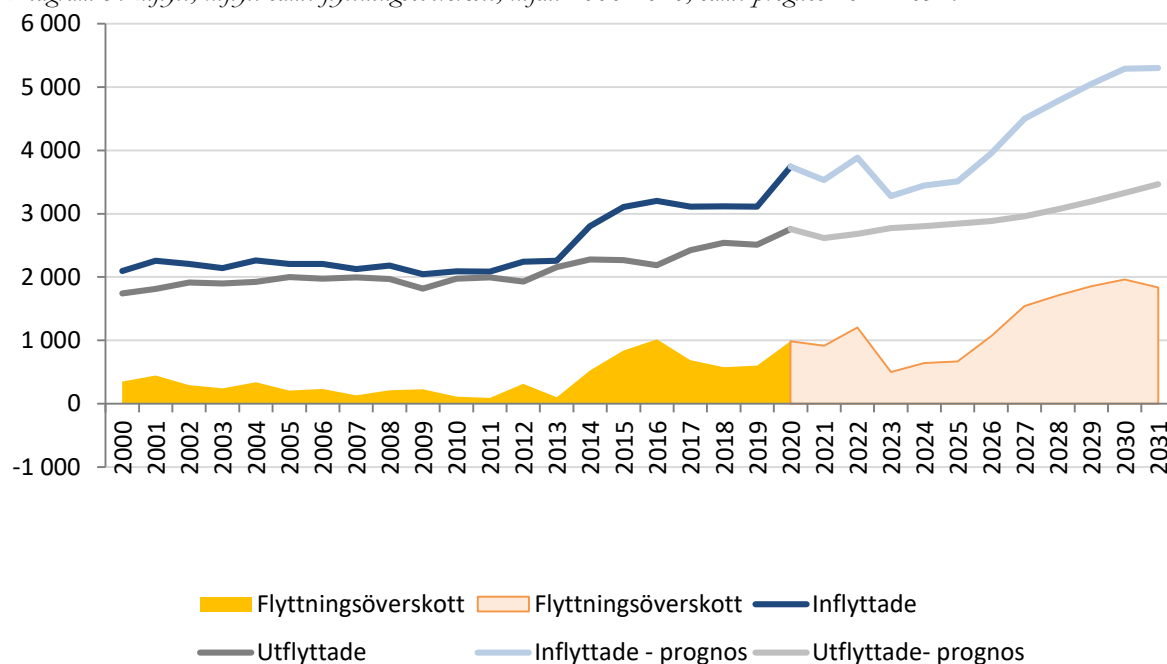

4.1.2 Befolkningsökning genom in- och utflytt

Sedan 2000-talets början har antalet som flyttat in till Österåker överstigit antalet som flyttat ut, vilket tillsammans har genererat ett positiv flyttnetto under 2000-talet. Antalet inflyttade respektive utflyttade var relativt stabilt under perioden 2000-2013 med ett flyttnetto på i genomsnitt 240 personer årligen. Sedan 2014 har både inflyttningen och utflyttningen ökat, men inflyttningen i något högre grad, vilket har genererat ett genomsnittligt flyttnetto om knappt 750 personer per år. En stor del av förklaringen till det positiva flyttnettot är antalet bostäder som stått klara för inflyttning. En annan förklaring till det positiva flyttnettot tidigare år har varit migrationen. Invandringsöverskottet har legat i genomsnitt på strax under 200 personer årligen. I befolkningsprognosen har inga specifika antaganden gjorts kopplat till invandring, utan antaganden kring inflytt har baserats på de gångna åren där migration är inkluderad.

De kommande tre åren prognostiseras flyttnettot vara högt för att sedan minska under ett par år, vilket beror främst på att antalet inflyttade i kommunen ökar då bostäder väntas stå klara. Under utblicksperioden väntas ett högt flyttnetto kopplat till en ökad byggtakt.

Diagram 3. Inflytt, utflytt samt flyttningsöverskott, utfall 2000-2020, samt prognos 2021-2031.

4.1.3 Migration

Migrationen påverkas av lagar och regler kring möjligheter att till exempel söka asyl. I SCB:s befolkningsprognos från april 2021 har migrationen revideras ner de kommande åren med koppling till bland annat pandemin och de restriktioner som införts, men som SCB poängterar är det mycket osäkra antaganden. Migrationen är en svår komponent att prognostisera både på kort och på lång sikt, då den påverkas av oroligheter i omvärlden som kan vara svåra att förutse.

2020 ses en kraftigt minskad invandring med nästan 30 procent jämfört med 2019. Minskningen kan delvis vara pandemirelaterat, men påbörjades redan innan pandemin utbröt. Skyddsbehövande och dess anhöriga är en grupp som varit relativt hög under 2010-talet och i SCB:s prognos bedöms denna grupp vara något lägre under 20-talet.

Migrationen både till och från Sverige och Österåker kan påverkas av negativa konsekvenser som pandemin medför på ekonomi och arbetsmarknad, vilket kan komma att påverka arbetsmarknadsinvandringen. Det är framförallt kopplat till personer födda i Norden och EU där en stor del av migration sker av arbetsmarknadsskäl.

4.2 Bostadsbyggande

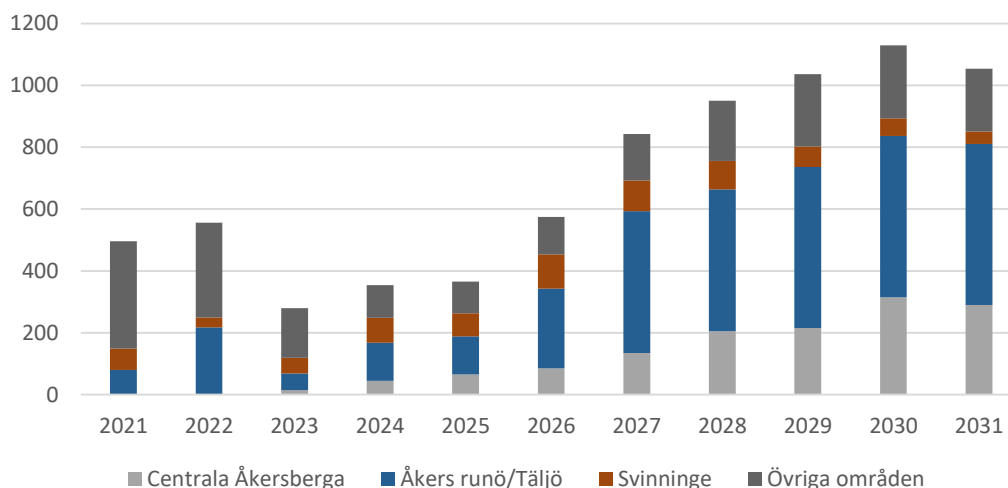
Det är många aktörer som samspelar på byggmarknaden. Kommuner och stat skapar förutsättningar för byggandet genom planering, lagstiftning samt tillskapande av finansieringsmöjligheter, och byggföretagen agerar på en efterfrågestyrd marknad där mark- och byggkostnader, möjligheter till finansiering, betalningsvilja och konjunkturläge påverkar möjligheterna.

Bostadspriserna har ökat trots att pandemin haft negativ inverkan på svensk ekonomi och mönstret avviker från tidigare historiska samband mellan konjunkturläge och bostadsmarknad. En trolig förklaring enligt Riksbanken är att hushållen som en effekt av restriktioner har ett påtvingat sparande, vilket ökar möjligheten att konsumera bostäder. Efterfrågan av bostäder har varit hög. Då tillgången är begränsad och dessutom förändras mycket långsamt, samtidigt som ränteförväntningar varit låga, har priset stigit. Riksbanken gör bedömningen att bostadspriserna kommer fortsätta att stiga, men att ökningstakten kommer att mattas av under 2021.

En viktig förutsättning för den regionala utvecklingen är bostadsförsörjningen. Det måste finnas bostäder som människor vill bo i under olika skeenden i livet, arbetsplatser, studiemöjligheter och attraktiva livsmiljöer. De planerade investeringarna i kollektivtrafik, genom bland annat utbyggnad av Roslagsbanan, är ett led i att skapa attraktiva kollektivtrafikhärliga bostadsområden i kommunen, vilket kan ge gynnsamma förutsättningar för bostadsbyggandet under 2020-talet.

Årligen tar samhällsbyggnadsförvaltningen i kommunen fram en nybyggnationsprognos utifrån information från bland annat bygglov, detaljplaner och planprogram. I Österåker beräknas mellan 500-600 bostäder årligen stå klara 2021 respektive 2022 för att därefter minska något under 2023-2025. Under utblicksperioden fram till 2031 väntas byggtakten öka med nya stadsdelar som tar form, som till exempel Hagby Äng och kulle, Näsängen, samt utbyggnad i centrum.

Diagram 4. Nybyggnationsprognos Österåkers kommun 2021-2031.

4.2.1 Befolkningsprognos – tre scenarier

Det är framförallt nybyggnationerna som är avgörande för hur och när befolkningsökning sker. Utifrån nybyggnationsprognosen har tre alternativa befolkningsprognoser tagits fram.

- Huvudscenari: 80 procent av nybyggnationsprognosen

- Högscenariot: i enlighet med nybyggnationsprognosen, alltså 100 procentig byggtakt
- Lågscenariot: 80 procent av huvudalternativet, det vill säga cirka 60 procent av nybyggnationsprognosen

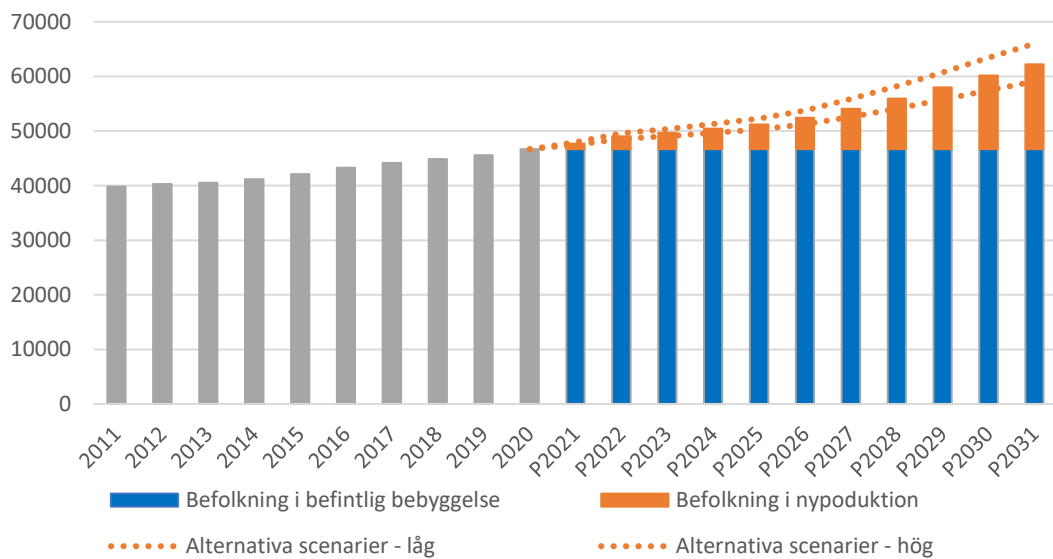
De tre scenarierna över Österåkers befolkningsutveckling genererar alla tre en befolkningsökning som är stark. Befolkningsökningen väntas vara relativt hög 2021 och 2022, med en ökning om drygt 1 000 personer årligen. Sedan följer ett par år med lägre byggtakt och lägre befolkningsökning. Huvudscenariot prognostiserar en befolkningsökning om drygt 4 500 invånare från december 2020 fram till 2025. De två alternativa scenarierna visar på en befolkningsökning mellan 3 600-5 600 invånare, vilket innebär en befolkningsökning mellan 8 och 12 procent fram till 2025.

För utblicksperioden 2026-2031 ökar succesivt byggtakten och befolkningsökningen kan uppgå till en årlig ökning om 2000 personer. Enligt huvudscenariot är den årliga ökningen omkring 3,5 procent under befolkningsprognosens utblicksperiod.

Den framtidsbild som beskrivs i Österåkers översiktsplan 2040 målar bland annat upp en bild av en attraktiv skärgårdskommun med 70 000-75 000 invånare 2040. Enligt huvudscenariot kan Österåker vara 15 000 fler invånare 2030 jämfört med idag. Utifrån låg- och högscenariot är den alternativa befolkningsökningen mellan 12 400 till 19 300 fram till 2031. Huvudscenariot ger en befolkningsmängd på strax över 60 000 invånare – på god väg mot målet om 70 000-75 000 invånare 2040.

Den orange delen av stapeln i diagram 5 visar befolkningsutvecklingen kopplad till nyproduktion, och de streckade linjerna visar på utveckling utifrån låg- respektive högscenariot.

Diagram 5. Befolkningsutveckling 2011-2020, samt prognos 2021-2030 fördelat på befolkning i befintlig bebyggelse respektive nyproduktion, samt alternativ scenarier.

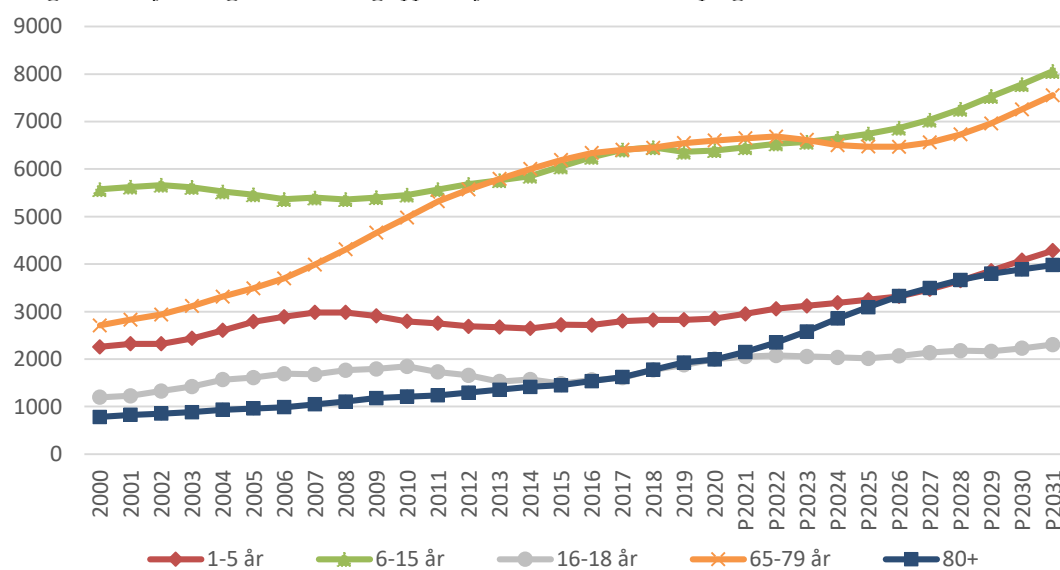
4.3 Befolkningsstruktur

Den kommunala servicen nyttjas mer frekvent av vissa åldersgrupper i kommunen, så som barn och unga i förskola och skola, och äldre i behov av äldreomsorg.

I diagram 6 illustreras de befolkningsgrupper med störst behov av välfärdstjänster utifrån utfall 2000- 2020, samt prognos fram till 2031. Osäkerheten i prognosen ökar ju längre fram i prognosperioden man kommer och 2026-2031 benämns därför som utblicksperiod.

Som diagram 6 visar varierar befolkningsutvecklingen i olika åldersgrupper, men sammansättningen i befolkningen väntas i stora drag likna den sammansättning som kommunen hade 2020, bortsett från en förskjutning i de äldre åldrarna. Vid 2025 är det framförallt åldersgruppen 80 år och äldre som utmärker sig med en betydligt starkare utveckling än de övriga åldersgrupperna. Gruppen förväntas öka 50 procent fram till 2025. Barn i grundskoleåldern väntas öka i lägre takt än befolkningen i stort, med en ökning om 5 procent och ungdomar i gymnasieåldern endast med 1 procent fram till 2025.

Diagram 6. Befolkning i olika åldersgrupper, utfall 2000-2020, samt prognos 2021-2031

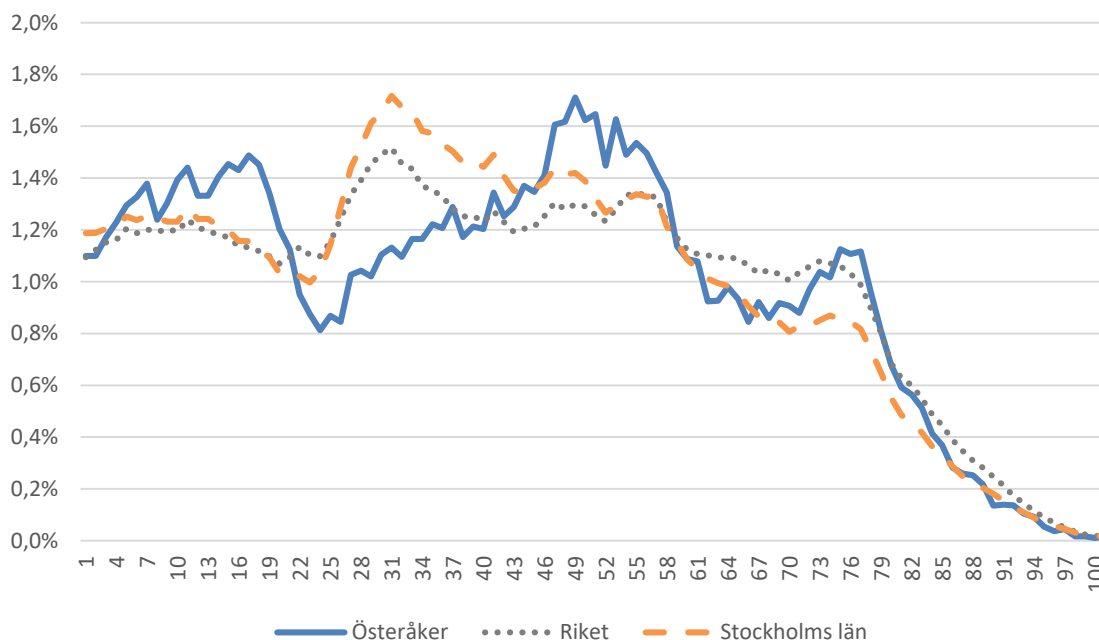
För utblicksperioden 2026-2031 är det fortsatt gruppen 80 år och äldre som utmärker sig med en hög ökningstakt. Barn i förskoleåldern väntas öka med 50 procent och barn i grundskoleåldern väntas öka med 26 procent till slutet av utblicksperioden.

Tabell 1. Antal invånare i kommunen 2020 samt prognos 2025 och utblick 2031, efter olika åldersgrupper, samt befolkningsförändring i antal respektive procent, befolkningsprognosens huvudscenario.

	Prognos				Utblick		
	Utfall 2020	P2025 Huvud-scenario	Ökning mellan 2020-P2025	Ökning i %	P2031 huvud-scenario	Ökning mellan 2020-2031	Ökning i %
0 år	513	547	34	7%	742	229	45%
1-5 år	2 855	3 248	393	14%	4 284	1 429	50%
6-15 år	6 393	6 741	348	5%	8 060	1 667	26%
16-18 år	1 997	2 014	17	1%	2 304	307	15%
19-64 år	26 294	29 079	2 785	11%	35 267	8 973	34%
65-79 år	6 601	6 473	-128	-2%	7 552	951	14%
80+	1 991	3 094	1 103	55%	3 978	1 987	100%
Totalsumma	46 644	51 197	4 553	10%	62 188	15 544	33%

Befolkningspyramiden i diagram 7 visar att Österåker har en större andel unga än riket och länet, liksom en högre andel i åldern 45 till 60 år. Åldersgruppen 24-38 år, vilket är den grupp som står för en stor del av inflyttningen till kommun, är lite mindre i Österåker än riksgenomsnittet.

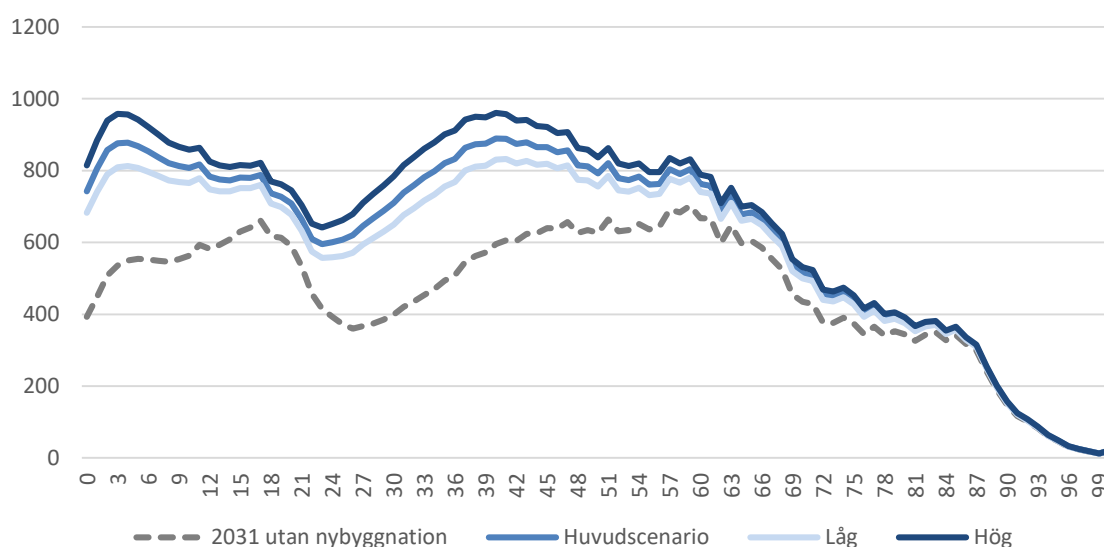
Diagram 7. Befolkning per –årsklass i Österåker, Stockholms län respektive riket, utfall 2020.

Befolkningsstrukturen i Österåker vid slutet av utblickperioden illustreras i diagram 8, där den streckade linjen i diagrammet utgör befolkningsprognos utan nybyggnation. De tre scenarierna av nybyggnationer följer varandra och differensen mellan scenari-

erna är större i förvärvsarbete och bland yngre barn. I de äldre åldersgrupperna sammanfaller i princip linjerna i de olika scenarierna, vilket visar att utvecklingen i de äldre åldersgrupperna inte påverkas av byggnationer i så hög utsträckning. Alltså, oavsett om byggnation sker eller ej kommer antalet äldre att öka i kommunen och därmed sannolikt också efterfrågan av olika typer av insatser och omsorg för äldre.

Diagram 8.

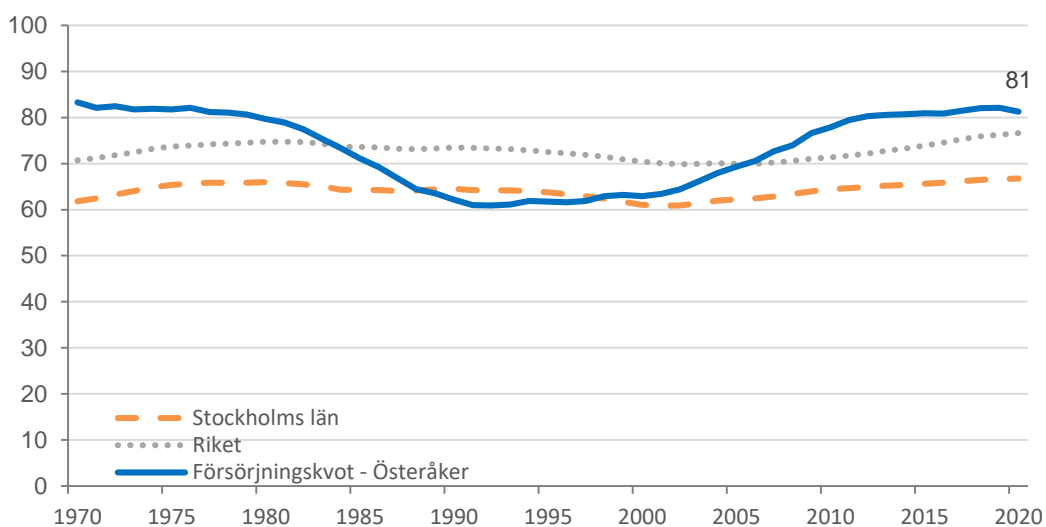

4.4 Demografisk försörjningskvot

Den demografiska försörjningskvoten, eller beroendekvoten som den också kallas, är ett enkelt mått för att beskriva åldersstrukturen i till exempel en kommun. Så kallade icke-produktiva grupper i befolkningen jämförs med så kallade produktiva grupper och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det positivt att ha en låg försörjningskvot. Dessa grupper kan konstrueras på olika sätt, men ofta räknas barn och unga 0-19 år, samt de som är äldre än 65 år, som icke-produktiva i befolkningen. Den produktiva gruppen är den åldersgrupp där andelen förvärvsarbetare i regel är hög, i denna jämförelse 20-64 år.

Sedan 2005 har Österåker en försörjningskvot som är högre än både länet och riket, se diagram 9. För Österåker var den demografiska försörjningskvoten cirka 81 sista december 2020, vilket betyder att 100 personer i åldern 20-64 år ska försörja 81 personer, fördelat på 48 barn och unga, samt 33 personer som är äldre än 65 år. Både rikets och länets försörjningskvoter är lägre än Österåkers, 77 respektive 67.

Diagram 9. Demografisk försörjningskvot för riket, Stockholms län samt Österåker, 1970-2020.

Under prognosperioden fram till 2031 väntas en relativt konstant försörjningskvot, vilket illustreras i diagram 10. Huvudscenariot av befolkningsprognosen ger en försörjningskvot på 80 i slutet av prognosperioden. De två alternativa scenarierna över befolkningsprognosen visar en kvot på 79 för högscenariot och 81 för lågscenariot. Det är positivt att ha en låg försörjningskvot då fler personer i förvärvsarbetande ålder kan försörja de åldersgrupper som i regel efterfrågar mer kommunal service. Sker ingen nybyggnation alls prognostiseras en försörjningskvot i storleksordningen 86 vid 2031. SCB:s prognos över befolkningsutvecklingen i riket prognostiserar en försörjningskvot på 80 vid 2030, där de yngres bidrag är 41 och de äldres bidrag är 39. Enligt SCB:s långsiktiga prognos väntas försörjningskvoten öka till upp mot 90 vid 2060. En jämförelse av Österåkers försörjningskvot jämfört med länet, kommuner i länet, samt riket visas i diagram 11.

Diagram 10. Försörjningskvot för Österåker fördelat på yngre och äldre, utfall 1970-2020, samt prognos för Österåker och riket

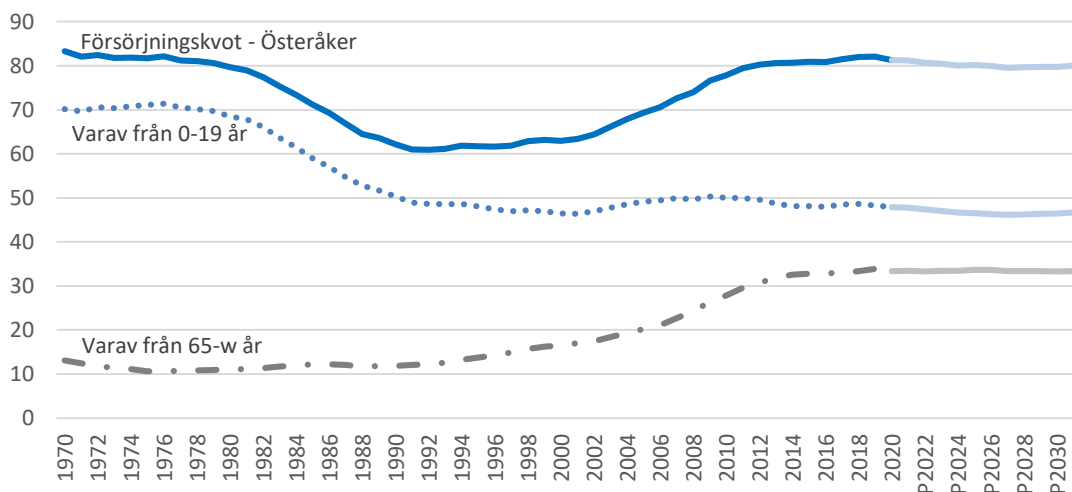
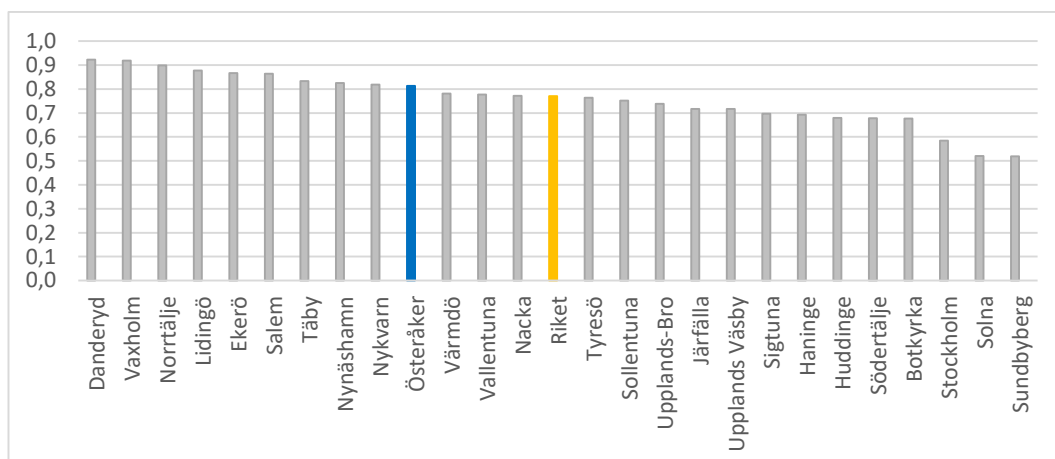

Diagram 11. Försörjningskvoten i kommuner i Stockholms län, samt riket, år 2020

En förbättring av försörjningskvoten, och därmed det ekonomiska trycket på en kommun, kan exempelvis ske genom att människor förlänger sin tid i arbete. Andra verktyg är utbildningsinsatser för att matcha arbetslösa till de arbeten som efterfrågas, samt att arbeta för hälsosamma arbetsplatser med låg sjukfrånvaro, vilket ger fler arbetade timmar.

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet tar hänsyn till bland annat demografiska aspekter och Österåker får med anledning av kommunens demografiska sammansättning ta del av utjämnningen. Syftet med utjämningsystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla service för alla kommuner, oberoende av skattekraft och kostnader (volym) som inte går att påverka.

I långtidsprognosen har intäkts- och kostnadsberäkningarna utgått från huvudscenariot. Intäkterna består till cirka 80 procent av skatter och bidrag. Dessa utvecklas utifrån den demografiska utvecklingen och skatteunderlagsutvecklingen, och påverkas, av faktorer som bland annat konjunkturen. Bidrag i inkomstutjämnningen styrs av vilken skattekraft som kommunen har och den ökar eller minskar i förhållande till hur skatteunderlaget utvecklas. Ökar kommunens skattekraft minskar således bidraget i inkomstutjämnningen. Bidrag i kostnadsutjämnningen beräknas och utjämnar eventuella strukturella kostnadsskillnader beroende på demografi, invånarnas behov och produktionsvillkor utifrån hur Österåkers andel av demografin relaterar till rikets. Ökar exempelvis kommunens relativa andel av personer som är 80 år eller äldre så får Österåker högre bidrag i kostnadsutjämnningen, då kostnaden för äldreomsorgen antas bli högre, relativt sett.

Utgår man istället från hög- och lågscenariot skulle högscenariot, där försörjningskvoten är 79, innebära att skatteintäkterna i kommunen skulle öka och bidragen minska. Motsatt förhållande skulle råda vid ett lågscenario med en försörjningskvot på 81, där skatteintäkterna skulle minska, men bidragen istället skulle öka.

4.5 Samhällsekonomiska förutsättningar

Förutom bostadsbyggande och befolkningsutveckling finns det andra parametrar som har påverkan på en kommuns utveckling, bland annat konjunktorens utveckling globalt och nationellt, samt arbetsmarknaden nationellt, regionalt och lokalt. De ekonomiska förutsättningarna förändrades när det stod klar att det nya coronaviruset covid-19 utvecklats till en pandemi och den globala ekonomin har påverkats som en konsekvens av restriktioner, nedstängningar och social distansering. Det unika utgångsläget i och med covid-19 gör den långsiktiga framåtblicken kopplat till ekonomins utveckling särskilt svår. Under året har prognosmakarna betonat svårigheterna med framåtblickar och understrukit att prognoserna snarare är scenarier givet antaganden om bland annat smittspridningens utveckling. I nämndernas delar har antaganden gjorts som sammanfaller med Folkhälsomyndighetens tredje delrapport till regeringen, där huvudscenariot för region Stockholm visar på en smittspridning som avtar kontinuerligt från mitten av maj till nivåer som i slutet av sommaren är mycket låga.

4.5.1 Konjunkturläget – tillbakablick och nuläge

När pandemin inleddes våren 2020 föll aktiviteten i den svenska ekonomin kraftigt, där den skarpa nedgången i ekonomin skedde främst under andra kvartalet 2020. Tredje kvartalet följdes av starka rekyleffekter, framförallt på grund av minskad smittspridning och lättnader i restriktioner, samt finanspolitiska stödåtgärder. Under hösten såg förutsättningarna för fortsatt återhämtning till en början goda ut, men den andra vågen av pandemin försämrade utsikterna framåt och fjärde kvartalet avslutades med en dämpning av aktiviteten i ekonomin på grund av hårdare restriktioner. Den ökade smittspridningen under hösten gav inte samma ras i ekonomin som under kvartal två, vilket enligt SKR:s *Ekonomirapport* tyder på att stödåtgärder hade gett effekt, att företag och konsumenter delvis anpassat sig till nya förutsättningar, samt en stark återhämtning i Kina, vilket motverkade att brutna leveranskedjor inte uppkom i samma utsträckning under senare delen av 2020, som det gjort under första vågen.

Återhämtningen under 2020 blev ojämn, där vissa branscher var särskilt hårt drabbade, så som besöks-, rese- och restaurangbranschen, samt kultur- och nöjesbranschen. Under året rasade även hushållens konsumtion, inte på grund av minskade inkomster utan framförallt på grund av bristande möjligheter att konsumera. Följden blev istället ett rekordhøgt sparande. Industriproduktionen i Sverige och i världen har under 2020 varit en motvikt mot den svaga utvecklingen och har även fungerat som motor i återhämtningen.

Inför 2020 prognostiserade SKR en BNP-tillväxt på drygt en procent. Pandemin orsakade istället en minskning i BNP på 2,8 procent för helåret 2020, vilket trots allt gav ett bättre avslut på 2020 än vad prognoser visat under året, då prognosmakare generellt överskattade pandemins negativa effekter på ekonomin. För euroområdet

föll BNP under samma tid med 6,6 procent. För Sverige, EU och USA var BNP-nivån vid utgången av 2020 på en lägre nivå än innan pandemin. I Kina var BNP-nivån däremot högre än innan pandemin.

4.5.2 Konjunkturläget - framåtblick

Den ekonomiska aktiviteten är även fortsättningsvis i hög grad beroende på hur smittspridningen fortgår, hur länge restriktionerna för att begränsa den finns kvar, hur snabbt vaccineringen går i Sverige och i världen, samt vaccinets verkningsgrad på muterade varianter av coronaviruset.

I vårpropositionen gör regeringen bedömningen att den ekonomiska aktiviteten inledningsvis kommer att minska under början av 2021, för att sedan successivt tillta under 2021 och 2022. Ny och preliminär statistik från SCB i form av BNP-indikator för mars visar på ett starkt avslut för kvartal ett och regeringen gör bedömningen i vårpropositionen att BNP åter är på samma nivå som före pandemin under tredje kvartalet 2021. Konjunkturinstitutet (KI) gör en liknande bedömning. Det finns med andra ord signaler om att återhämtningen går snabbare än vad regeringen och andra tidigare förutspått.

Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer mäter hushållens och företagens syn på ekonomin och visar i april på ett fortsatt starkt stämningsläge. Regeringen och Konjunkturinstitutet menar att de positiva signalerna i Konjunkturbarometern, finanspolitiska åtgärder och penningpolitiska stimulanser väntas ha påverkan på den positiva utvecklingen 2021. Det som främst väntas bidra till BNP-tillväxten under innevarande år och nästa, är hushållens konsumtion som väntas öka i snabb takt i och med att restriktioner upphör. Exporten väntas också öka i takt med att efterfrågan från omvärlden ökar. Prognosmakarna gör bedömningen att svensk ekonomi kommer befinna sig i lågkonjunktur 2021 och 2022 och att ekonomin går mot normalkonjunktur 2023.

Prognosen för 2021 pekar på en stark återhämtning under andra halvan av året på grund av minskad smittspridning och att en stor andel av befolkningen kommer att vara vaccinerad. SKR prognostiserar en skatteunderlagstillväxt enligt den tidigare trenden under 2021 och 2022 för att sedan falla tillbaka till lägre ökningstal 2023 och 2024. Sammantaget spår prognosmakarna att återhämtningen tar fart under andra halvan av 2021. Regeringen och konjunkturinstitutet gör bedömningen att Sverige går mot normalkonjunktur 2023 medan SKR beräknar att det inträffar 2024.

Tabell 2. Nyckeltal för den svenska ekonomin, prognos enligt SKR

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP, kalenderkorrigerad	1,4	-3,1	3,2	2,5	1,9	2,0
Sysselsättning, timmar	-0,3	-3,8	1,8	2,4	0,9	0,7
Relativ arbetslöshet, procent*	6,8	8,3	8,8	8,1	7,8	7,5
Timplön, nationalräkenskaperna	3,8	5,0	1,5	2,2	2,4	2,4
Timplön, konjunkturlönestatistiken	2,6	2,1	2,6	2,2	2,4	2,4
Inflation, KPIF	1,7	0,5	1,8	1,4	1,8	2,0
Inflation, KPI	1,8	0,5	1,6	1,5	2,1	2,4
Befolkning 15-74 år enligt SCB:s prognos från 2020	0,7	0,4	0,2	0,4	0,4	0,5

*2019 och 2020 är uppskattning utifrån AKU:s nya definition av arbetslöshet

Källa: SKR, budgetförutsättningar 2021-2024

4.5.3 Konjunkturläget - osäkerhetsfaktorer

Regeringen skriver i vårpropositionen att det råder stor osäkerhet kring hur långvarig lågkonjunkturen blir, både globalt och i Sverige och belyser viktiga faktorer som kan leda till en svagare respektive starkare utveckling:

- Nedstängningar och restriktioner håller i sig längre än väntat
- Länders produktionskapacitet påverkas vid rubbningar i globala logistikkedjor
- Vaccindistribution kan leda till ökade spänningar mellan länder och skulle kunna leda till minskad världshand och långsammare tillväxt
- Högre arbetslöshet, samt långa perioder av arbetslöshet försämrar yrkeskunskaper och försvårar matchning på arbetsmarknaden
- En längre period av osäker ekonomisk utveckling kan leda till att investeringar skjuts upp
- Börsindex och bostadspriser är rekordhöga i Sverige, ett prisfall på bostäder eller kommersiella fastigheter skulle kunna förvärra lågkonjunkturen
- Stora ekonomiska stödpaket har annonserats i många länder. Högre räntor i kombination med ökad skuldsättning skulle kunna leda till att stimulanspaket

dras tillbaka för tidigt med risk för ökade konkurser och en långsammare återhämtning

4.5.4 Arbetsmarknad – tillbakablick och nuläge

Nedgången i ekonomin har medfört en svagare arbetsmarknad i många länder. I Sverige har arbetslösheten under pandemin stigit mer än i EU som helhet och pandemin har slagit särskilt hårt mot storstadsregionerna. Arbetslösheten, som årsgenomsnitt, har ökat med omkring 1,5 procentenheter mellan 2019 och 2020 och ligger vid utgången av 2020 på 8,3 procent enligt SCB. När effekterna av pandemin slog till under andra kvartalet 2020 föll antalet sysselsatta med ungefär 100 000 personer i Sverige, vilket motsvarar ungefär 2 procent av det totala antalet sysselsatta. Dessutom permitterades många arbetstagare, vilka fortsatt får lön och kan räkna med en återgång till arbetet. En återhämtning påbörjades under tredje kvartalet 2020, men dämpades något under slutet av 2020 och fortfarande är det ungefär 50 000 färre sysselsatta nu än i början av förra året.

Antalet arbetade timmar har haft ett liknande mönster och det återstår fortfarande ungefär 3 procentenheter innan det är på samma nivå som före pandemin. Antalet arbetade timmar är basen i kommunernas skatteunderlag. Och trots att antalet arbetade timmar har minskat under 2020, har skatteunderlaget hållits uppe, bland annat på grund av att korttidspermitterade får lön liksom att sjuka får sjuklön. Under 2021 väntas en ökning av antalet arbetade timmar.

Arbetsförmedlingen konstaterar att regeringens åtgärder i form av stöd för korttidsarbete, omställningsstöd och utökning av utbildningsplatser hållit tillbaka ökningstakten i arbetslösheten, som myndigheten menar annars hade varit betydligt högre.

I Österåker var det drygt 1700 inskrivna hos Arbetsförmedlingen i mars 2021. I likhet med riket finns en trend att antalet långtidsarbetslösa, det vill säga personer som varit arbetslösa minst ett år, ökar som en konsekvens av pandemin. I Österåker klassas 365 personer som långtidsarbetslösa (av de personer som ingår i kategorin *öppet arbetslösa och sökande i program*), vilket är en ökning med omkring 100 personer sedan mars 2020. Dessutom har 672 personer varit arbetslösa mellan 6-12 månader och riskerar att gå in i långtidsarbetslöshet framöver.

Arbetslösheten var drygt 5 procent i Österåker i mars 2021 enligt Arbetsförmedlingens registerbaserade statistik. I länet och riket som helhet ligger arbetslösheten betydligt högre på drygt 8 procent. Utvecklingen i Österåker har följt utvecklingen i riket och länet relativt väl. Bland utrikes födda är arbetslösheten drygt 11 procent i Österåker, vilket är lägre än både länet (15,5 procent) och riket (cirka 20 procent). Arbetslösheten bland unga vuxna 18-24 år är 7 procent i Österåker, vilket är lägre än både länet (9 procent) och riket (11 procent). I länet och riket har arbetslösheten bland gruppen unga vuxna minskat de tre senaste månaderna, medan det i Österåker har legat kvar på ungefär samma nivå.

4.5.5 Arbetsmarknad - framåtblick

Arbetsförmedlingen gör bedömningen att den genomsnittliga arbetslösheten i riket blir 8,3 procent för 2021 och 7,9 procent 2022, vilket är en förbättring jämfört med bedömningen från december 2020. Bedömningen bygger på att de stödåtgärder som införts, liksom de restriktioner som förekommer i samhället, gradvis kommer fasas ut under 2021. Prognosen visar på att antalet långtidsarbetslösa kommer öka under 2021 då det skrivs in fler än de senaste årens genomsnitt och efterfrågan på arbetsmarknaden är något lägre än tidigare års genomsnitt. Detta indikerar att återhämtningen kommer bli utdragen. De som lämnar arbetsförmedlingen för jobb är nästintill uteslutande personer med gymnasieutbildning som lägsta utbildningsnivå.

Unga har i regel en svagare förankring på arbetsmarknaden än äldre. De varvar oftare tillfälliga anställningar, utbildning och kortare tider av arbetslöshet. Detta är en förklaring till att ungdomsarbetslösheten ofta är högre än i andra grupper och i normala tider är detta inget större problem. I och med den strukturomvandling som sker på arbetsmarknaden kan situationen på arbetsmarknaden försvåras för unga. Pandemin har dessutom drabbat branscher där tillfälliga anställningar är vanliga som till exempel hotell, restaurang och handel. Under pandemin har antalet anmälningar till studieplatser varit rekordhøgt, vilket har hållit tillbaka ungdomsarbetslösheten. Arbetsförmedlingen gör bedömningen att den genomsnittliga ungdomsarbetslöshet kommer vara 10,7 procent 2021 och 9,8 procent 2022.

Konjunkturinstitutet bedömer att arbetslösheten börjar minska när konjunkturåterhämtningen tar fart under hösten 2021 och väntas nå en jämviktsarbetslöshet om 7 procent 2023. Den högre jämviktsarbetslösheten beror bland annat på att andelen arbetslösa med lägre chans att få arbete bedöms stiga framöver. Regeringen gör en liknande bedömning.

4.6 Hållbarhet

Hållbarhet är både ett inriktningsmål och ett av de strategiska områdena i visionen. Inom målområdet arbetar kommunen med både ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Ett hållbarhetsramverk arbetas under 2021 fram i kommunen för att få en samlad strategi kring hållbarhet, med utgångspunkt i Agenda 2030. Även nya miljömål kommer att fastställas under 2021.

På längre sikt utgör klimatförändringar en risk för den globala ekonomin eftersom det kan innebära stora kostnader på alla nivåer i samhället, från den enskilde till företagare, kommun och stat. För Sveriges del kan det till exempel röra sig om kustnära infrastruktur och bebyggelse, vattenkvalité i sjöar och hav, människors hälsa, en ökad risk för bränder och torka, vilket till exempel kan hota produktionen från jord och skogsbruk.

I den strategiska planeringen ger Översiktsplan 2040 *Stad, skärgård och landsbygd Översiktsplan för Österåkers kommun 2040* stöd för att arbeta på olika sätt med såväl ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet i kommunen. Utöver översiktsplanen finns det

en rad andra strategiska planer av betydelse för den långsiktiga ekonomiska planen och som ger stöd och riktning för kommunen i hållbarhetsarbetet.

5 Strategiska områden

Under strategiska områden behandlas nuläge och framåtblick gällande verksamhetsområdena utbildning, vård och omsorg, socialtjänst, kultur och fritid, samt samhällsbyggnad.

Ett av kommunens strategiska områden i visionen är valfrihet och Österåker är en kommun som präglas av en mångfald av utförare inom de olika verksamhetsområdena. Kommunens välfärdstjänster levereras av både privata alternativ och den kommunala produktionen. Andel köp av verksamheten har utvecklats i olika verksamhetsområden enligt tabell 3 nedan.

Tabell 3: Köp av verksamhet som andel av verksamheternas kostnad, andel i procent

	2010	2015	2020
Förskola och skolbarnsomsorg	33	37	38
Grundskola F-9	25	33	34
Gymnasieskola	84	73	75
Funktionsneds. SoL 0-64 år	47	46	57
Funktionsnedsättning LSS och SFB	22	25	35
Ordinärt boende äldreomsorg	25	47	74
Särskilt boende äldreomsorg	69	64	79
Individ och familjeomsorg	21	22	20
Kultur och fritid	0	11	13

Källa: SCB, kolada.se

Kommunen välkomnar initiativ från utomstående och egna medarbetare att utmana kommunen i syfte att överta verksamhet i andra driftsformer, så kallad utmanarrätt. All kommunal verksamhet kan utmanas utom myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner. Ambitionen är att förändra och utveckla kommunens verksamhet genom att öka mångfalden i utbudet av tjänster och därmed öka valfriheten, samtidigt som skattebetalarnas medel används effektivt. Gemensamt för samtliga aktörer och leverantörer av välfärdstjänster i Österåkers kommun är att invånarnas bästa ska stå i fokus. Detta säkerställs bland annat genom att beställarnämnderna följer upp verksamheterna kontinuerligt under året.

5.1 Utbildning

Inom verksamhetsområdet utbildning ingår förskola, pedagogisk omsorg, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

5.1.1 Förskola och pedagogisk omsorg

Nuläge

I kommunen finns det 39 förskolor varav 17 är kommunala och 22 är fristående. Kommunen har även 24 utförare av pedagogisk omsorg, varav 1 är kommunal och 23 är fristående.

Antal folkbokförda barn i åldersgruppen 1 - 5 år var 2 855 i december 2020 och i åldersgruppen är nyttjandegraden av förskolan cirka 90 procent. Vid det senaste mätillfället¹ var 2 737 barn inskrivna i kommunens förskolor eller pedagogisk omsorg. 55 procent av barnen går idag i kommunala förskolor, 40 procent i fristående förskolor och 5 procent i pedagogisk omsorg.

Framåtblick

Under perioden 2022 – 2025 väntas antalet barn 1-5 år som är i behov av förskola öka med knappt 300 barn. Behovet är beräknat utifrån en nyttjandegrad om 90 procent. Under utblickperioden väntas behovet succesivt öka och 2031 finns enligt prognosen cirka 3 850 barn i åldern 1-5 år som är i behov av en förskoleplats, vilket är en ökning om 1 200 barn jämfört med 2021.

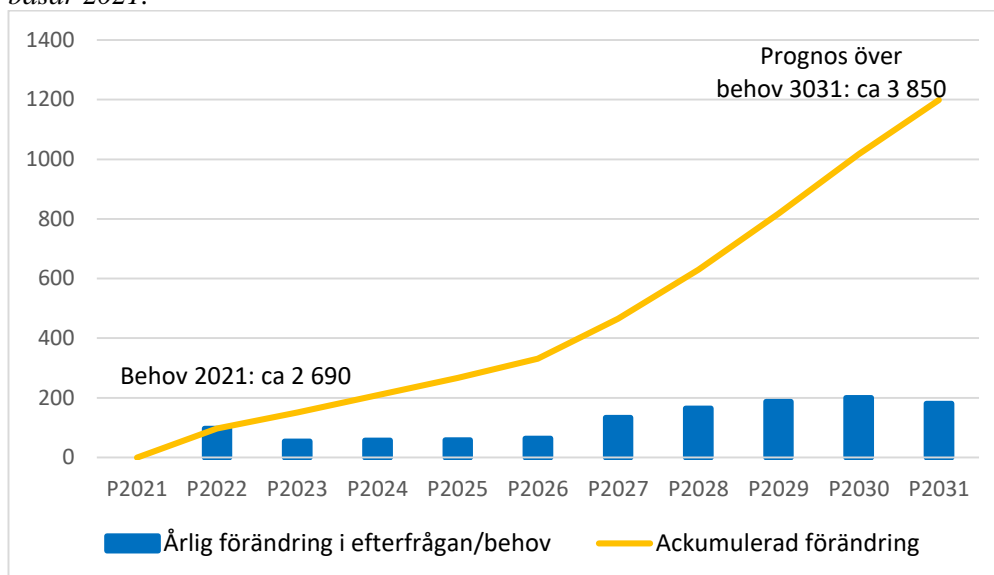
Sammantaget behövs mellan 10 – 11 nya förskolor i kommunen fram till 2030.² På kort sikt fram till 2025 är det flera områden som ligger bakom den väntade ökningen om knappt 300 platser, Ljusterö, utbyggnad kring Valsjöskogen, Täljöviken, Fredsborg, Svinninge och Österskär. Mellan 2025-2030 är det stora nyetableringsområden som väntas stå klara, så som till exempel Hagby Äng och Kulle. Även inom de centrala delarna av kommunen och i Svinninge förväntas en stor ökning av antal barn under perioden.

En utredning med syfte att stärka kvaliteten och likvärdigheten i fritidshem och pedagogisk omsorg (SOU 2020:34) har under föregående år lämnat sitt slutbetänkande till regeringen. Detta kan på sikt leda till ett etableringsstopp gällande pedagogisk omsorg och ökade krav på de redan etablerade verksamheterna. Förslaget om etableringsstopp utgår från jämförelsen mellan förskolan och pedagogisk omsorg. Den pedagogiska omsorgens uppdrag är att vara ett alternativ till förskolan och ska således förbereda för fortsatt lärande. Skillnaderna i styrdokumentet mellan de båda verksamhetsformerna har emellertid blivit alltför stora. Den stora utmaningen inom förskolans område framöver är framförallt att säkerställa kompetensförsörjningen, både gällande legitimerade förskollärare och utbildade barnskötare.

¹ Februari 2021

² Enligt utbildningsförvaltningens lokalförsörjningsprognos från 2020

Diagram 12. Förändring i behov i förskola, under prognosperiod 2022-2026 samt utblicksperiod 2026-2031. förändring per år, respektive ackumulerat för hela perioden, basår 2021.

2021 är behovet av förskoleplatser cirka 2 690. I diagram 12 visar de blå staplarna den förväntade årlig förändring av antalet barn som är i behov av en förskoleplats. 2022 väntas till exempel behovet öka med ungefär 100 förskoleplatser mot 2021. Ackumulerat under hela perioden innebär det ett ökat behov av 1200 förskoleplatser fram till 2031, vilket illustreras av den gula kurvan. Den totala efterfrågan 2031 uppskattas då till cirka 3 850.

5.1.2 Grundskola och fritidshem

Nuläge

I kommunen finns 13 kommunala och 5 fristående grundskolor. Den obligatoriska utbildningen omfattar förskoleklass (F) och grundskola årskurs 1-9. Fritidshem anordnas vid samtliga enheter som har årskurs F - 6. Fritidshem erbjuds till och med vårterminen det år barnet fyller 13 år.

I december 2020 var antal folkbokförda barn i åldersgruppen 6 - 15 år 6 400 stycken. I februari 2021 var cirka 5 400 elever inskrivna i förskoleklass och grundskola i kommunen, varav 76 procent i kommunala skolor och 24 procent i fristående. Cirka 2 900 barn var inskrivna i fritidshem inom kommunen. Cirka 15 procent av de folkbokförda barnen i åldern 6 - 15 år gick i skolor utanför kommunen.³ Nyttjandegraden i förskoleklass och i grundskola är 100 procent. I fritidshemmet är nyttjandegraden 92 procent för årskurs F-3 och 30 procent för årskurs 4-6.

³ Extens februari 2021

Framåtblick

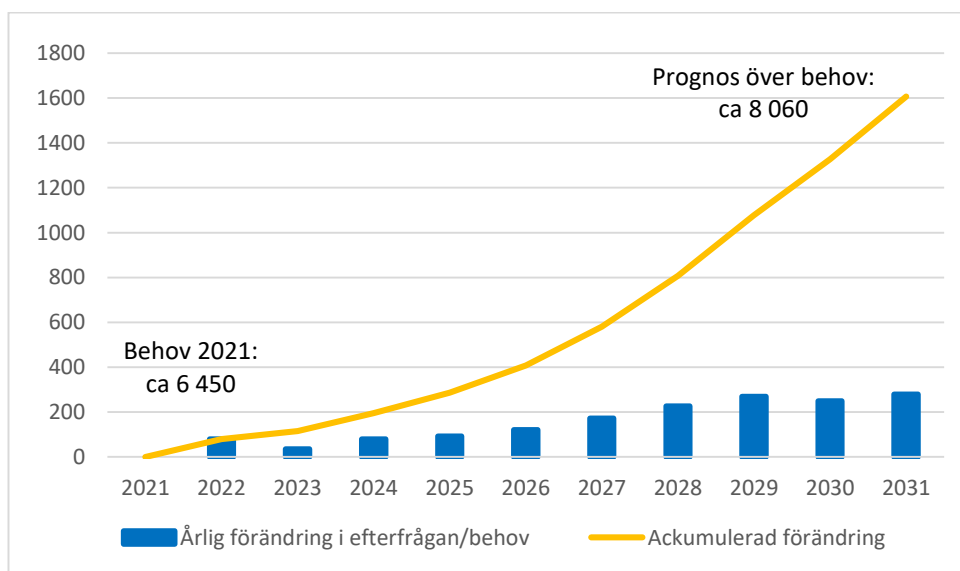
Under perioden 2022 – 2025 väntas åldersgruppen 6-15 år öka med ungefär 400 barn. I Slutet av utblicksperioden 2031 finns enligt prognosen cirka 8 000 barn i åldern 6-15 år i kommunen, vilket är en ökning om 1 600 barn jämfört med 2021. Ökningen fram till 2031 innebär ett behov av två-tre nya enheter.⁴

Den statlig utredning *En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* (SOU 2020:28) som pågår och under 2020 varit ute på remiss föreslår flera förändringar som kan ha påverkan på verksamhetsområdet under prognosperioden. Bland annat föreslås ett gemensamt skolval, en förändring av fördelningen av den så kallade skolpengen och att flertalet statsbidrag slås ihop till ett sektorsbidrag.

Det finns två områden som kan komma att påverka kommunens ekonomiska förutsättningar framöver – området särskilt stöd och digitalisering. Finansiering av resurskolor och tilläggsbelopp för särskilt stöd har varit föremål för flera statliga utredningar de senaste åren, exempelvis *En annan möjlighet till särskilt stöd* (SOU 2020:42) och *Skolkostnadsutredningen* (SOU 2016:66). Kommande statliga bestämmelser kring finansiering inom området kan komma att påverka kommunernas framtida kostnader.

På sikt kommer ökade krav att ställas på programvara, kompetens och IT-infrastruktur inom utbildningsområdet, bland annat då grundskolans nationella prov skall digitaliseras framöver.

Diagram 13. Förändring i behov i grundskola, under prognosperiod 2022-2026 samt utblicksperiod 2026-2031, förändring per år, respektive ackumulerat för hela perioden, basår 2021.

Behovet av grundskoleplatser 2021 är cirka 6 450. De blå staplarna i diagram 13 visar den förväntade årlig förändring av antalet elever som är i behov av grundskola. 2022

⁴ Enligt utbildningsförvaltningens lokalförsörjningsprognos från 2020.

väntas exempelvis behovet öka med ett 80-tal platser. Ackumulerat under hela perioden innebär det ett ökat behov av 1 600 platser fram till 2031, vilket den illustreras av den gula kurvan. Den totala efterfrågan 2031 uppskattas till drygt 8 000.

5.1.3 Gymnasieskolan

Nuläge

I december 2020 var 2 017 elever folkbokförda i kommunen inskrivna i gymnasieskolan, varav drygt hälften gick i gymnasieskolor utanför kommunen. Gymnasieskolan lägger en viktig grund för ungdomars etablering i arbete och övergång till fortsatta studier. Att ge alla elever förutsättningar att nå examen är en högt prioriterad fråga. Tillsammans med vuxenutbildningen utgör gymnasieskolan en bas för arbetsmarknadens kompetensförsörjning.

I kommunen finns en kommunal gymnasieskola med högskoleförberedande program och en fristående gymnasieskola med yrkesförberedande program. Sett till hela landet är högskoleförberedande program den vanligaste programtypen, där samhällsvetenskapsprogrammet har flest elever. Läsåret 2019/20 var andelen elever på högskoleförberedande program i Österåker högre än snittet i riket. Det största programmet var ekonomiprogrammet följt av samhällsvetenskapliga programmet.

Jämfört med riket studerar färre ungdomar folkbokförda i Österåkers kommun på yrkesförberedande program. På nationell nivå diskuteras ofta behovet av att få fler ungdomar att läsa ett yrkesprogram då trenden de senaste åren har varit ett minskande antal sökande till dessa utbildningar (SKR, Öppna jämförelser 2020). Antalet elever på introduktionsprogram har minskat något de senaste åren, delvis beroende på färre elever på språkin introduktion som är det största introduktionsprogrammet.

Under 2020 och 2021 har efterfrågan på gymnasieplatser varit högre än tidigare år.

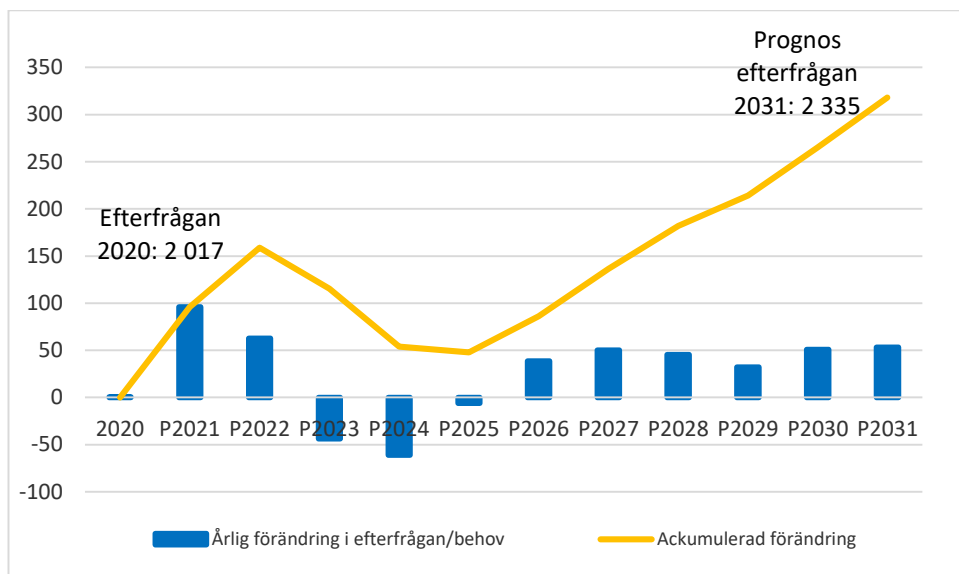
Framåtblick

På kort sikt fram till 2025 väntas andelen ungdomar som påbörjar gymnasiet vara på ungefär samma nivå som tidigare år. Den tillfälligt högre efterfrågan väntas succesivt minska fram till 2024. Utöver detta minskar befolkningsprognosen för de aktuella åldersgrupperna under åren 2022-2025, därefter väntas elevunderlaget öka under utblicksperioden.

2031 väntas drygt 2 300 ungdomar i ålder 16-19 år efterfråga en gymnasieplats, vilket är en ökning om 300 jämfört med 2020. Beräkningarna baseras på att 77 procent av ungdomarna efterfrågar en gymnasieplats.⁵

⁵ 2021 och 2022 beräknas en nyttjandegrad på 79,5 procent, vilket skulle kunna vara en effekt av pandemin

Diagram 14. Förändring i efterfrågan i gymnasieskola, under prognosperiod 2022-2026 samt utblicksperiod 2026-2031, förändring per år, respektive ackumulerat för hela perioden, basår 2021.

Efterfrågan av gymnasieplatser 2020 var drygt 2 000. De blå staplarna visar den förväntade årliga förändringen av antalet elever som efterfrågar gymnasieplats. 2021 väntas exempelvis efterfrågan öka med ungefär 100 platser jämfört med 2020. Ackumulerat under hela perioden innebär det ett ökat behov av 300 gymnasieplatser fram till 2031, vilket illustreras av den gula kurvan. Den totala efterfrågan 2031 uppskattas då till drygt 2 300.

Förvaltningen ser inte några förändringar som påverkar gymnasieskolan i någon större uträkning under period, men det kommer införas en ny betygsstruktur i gymnasieskolan. Precis som i grundskolan är området särskilt stöd under utredning i gymnasieskolan, vilket kan komma att påverka kostnaderna för kommunen framöver. Gällande gymnasieskola samverkar Österåker med resten av stockholmskommunerna (Storsthlm) och har begränsad möjlighet att påverka kostnader.

5.1.4 Grundsärskola och gymnasiesärskola

Nuläge

Grundsärskolan är en egen skolform och omfattar årskurs 1 - 9. I kommunen anordnas grundsärskola vid två kommunala enheter och läsåret 2021/22 är prognosen 46 elever, varav cirka 60 procent även deltar i grundsärskolans fritidshem.

För elever i grundsärskolan utgår ordinarie skolpeng samt ett tillägg i fem behovsgrupper. Ersättningen i de olika behovsgrupperna beräknas utifrån elevens behov, gruppstorlek och personal per elev.

Gymnasiesärskola anordnas inte i kommunen, utan elever som är mottagna i gymnasiesärskola går i verksamheter utanför kommunen. 2020 fanns 24 elever i gymnasie-

särskolan. Eleverna går idag på 15 olika skolor, varav sex elever går på nationella program och övriga på individuellt program.

Framåtblick

Under perioden 2022 – 2031 beräknas antalet elever i grundsärskolan att öka med 15 procent och vara 57 stycken 2031. Antalet elever i grundsärskolan har ökat relativt mycket under de senaste tre åren, vilket kan bero på att fler barn som tillhör grundsärskolans personkrets upptäcks tidigare, ofta redan på förskolan, och därför går hela sin skolgång i grundsärskolan. Tidigare har de barn med lindrig intellektuell funktionsnedsättning upptäckts senare i grundskolan. Utredning om samlokalisering av grundsärskolan pågår, för att förbättra flexibilitet och möjliggöra effektiv användning av lokaler och personella resurser.

Gällande gymnasiesärskolan kommer volymerna att minska de kommande åren, för att sedan öka igen i slutet av prognosperioden. Antalet elever 2031 beräknas ligga på samma nivå som 2022.

5.1.5 Vuxenutbildning

Vuxenutbildningen har under senare år fått en allt större betydelse för bland annat integration och kompetensförsörjning, då gymnasieskolan inte räcker till för att tillgodose arbetsmarknadens behov av yrkesutbildad arbetskraft.

I den kommunala vuxenutbildningen ingår vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå, särskild utbildning för vuxna, samt svenska för invandrare (sfi). Österåkers kommun erbjuder vuxenutbildning genom omkring 35 privata utförare och i egen regi genom auktorisationsavtal i samverkan med ett antal norrortskommuner, Vux Norrort⁶. Kommunen är huvudman för den kommunala vuxenutbildningen oavsett driftsform. 2020 studerade drygt 1 500 personer inom den kommunala vuxenutbildningen, varav 900 inom gymnasiala utbildningar, 426 inom sfi, 215 inom grundläggande utbildning och 10 inom särskild utbildning för vuxna.

Framåtblick

De nationella målen för vuxenutbildningen som börjar tillämpas från halvårsskiftet 2021, innebär en tydligare inriktning mot arbetsmarknadens behov, bland annat genom ändrade urvalsregler från den som har minst utbildning till den som har störst behov av utbildningen.

Prioriterade områden för att nå den nya målsättningen för vuxenutbildning är effektivisering av utbildningen för nyanlända genom att till exempel kombinera yrkesutbildning och sfi. Andra prioriterade områden är att minska antalet avbrott och öka genomströmningen för att de studerande snabbare ska komma ut i egen försörjning.

⁶ Danderyd, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Österåker, Sigtuna, Sollentuna, Solna och Upplands Väsby

Inom Österåkers kommun har antalet studerande inom grundläggande och gymnasiala utbildningar ökat de senaste tre åren. Ökningen bedöms ha samband med att många tidigare nyanlända inom gymnasieskolan har fortsatt att studera inom vuxenutbildningen. Samtidigt konstateras en minskning inom sfi beroende på minskad migration. De kommande åren förväntas en fortsatt ökad efterfrågan på framförallt gymnasial vuxenutbildning, som en effekt av läget på arbetsmarknaden efter coronapandemin.

Fortsatt regional samverkan inom vuxenutbildningen bedöms vara en viktig faktor för att möta framtidens arbetsmarknadsbehov och invånarnas önskemål.

5.2 Vård och omsorg

Inom verksamhetsområdet vård och omsorg ingår äldreomsorg med särskilt boende och hemtjänst, samt funktionsnedsättning, LSS och psykiatri.

5.2.1 Äldreomsorg – särskilt boende

Nuläge

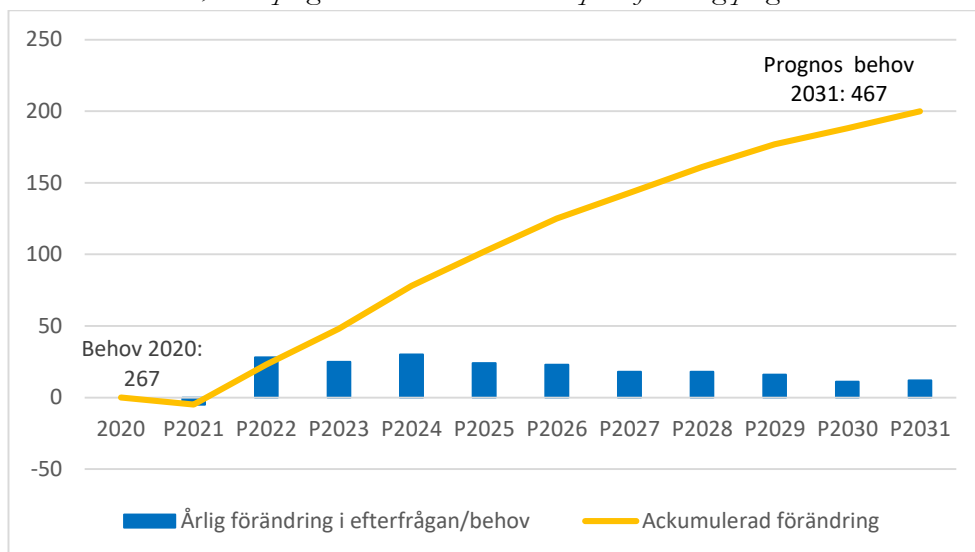
Volymerna inom särskilt boende har ökat mellan åren 2010 och 2020, med vissa toppar då nya särskilda boenden öppnats. Under 2018-2021 har det inte funnits någon väntetid vid inflyttning till särskilt boende.

Antalet brukare i särskilt boende har minskat mellan början på 2020 och början på 2021. Det beror på att många äldre har drabbats av covid-19, vilket har lett till ett ökat antalet avlidna jämfört med andra år. I faktiska siffror är nedgången runt 35 brukare och i jämförelse med prognos är nedgången 50 brukare. Ytterligare en orsak till nedgången är att brukare, på grund av en oro för smittspridning inom särskilt boende, har valt att bo i ordinärt boende längre än vad de annars skulle ha gjort.

Framåtblick

För perioden 2021-2023 är det troligt att volymerna successivt kommer att återhämta sig, men understiger fortfarande tidigare prognoser för åren. Från och med 2024 är prognosen återigen baserad på den utvecklingen av åldersgrupper som sker. Som basår för beräkningarna tas början på 2020 då det speglar den troliga förekomsten av behov i åldersgrupperna. Antagandet som ligger till grund för beräkningarna är att cirka 0,9 procent av åldersgruppen 65-79 år och 7,4 procent av åldersgruppen 80 år och äldre har behov av särskilt boende. För gruppen som är 90 år och äldre antas behovet av särskilt boende vara 22,8 procent.

Diagram 15. Årlig förändring samt ackumulerad förändring av antalet personer i behov av särskilt boende 2020, samt prognos 2021-2031 baserat på befolkningsprognos huvudscenariot.

2020 var behovet av platser inom särskilt boende knappt 270. I diagram 15 visar de blå staplarna den förväntade årlig förändring av antalet som är i behov av plats. 2021 väntas till exempel behovet minska något för att sedan öka med ett 30-tal platser till 2022. Ackumulerat under hela perioden innebär det ökat behov om 200 personer i särskilt boende fram till 2031, vilket illustreras av den gula kurvan. Det totala behovet 2031 uppskattas till knappt 470.

5.2.2 Äldreomsorg – hemtjänst

Nuläge

Insatsen hemtjänst har ökat i takt med befolkningsutvecklingen. Ökningstakten förväntas bestå även fortsättningsvis. Under pandemin har antalet brukare minskat, men volymerna vad gäller antalet timmar har inte minskat i samma utsträckning. Det tyder på att de brukare som har av sagt sig hemtjänst under pandemin, har varit brukare med relativt små behov och få beviljade timmar. Det förekommer också att brukare med större behov har avstått från att ansöka om hemtjänst och istället tagit mer stöd av anhöriga. När vaccineringen i grupperna är klara förväntas dessa effekter att mattas av.

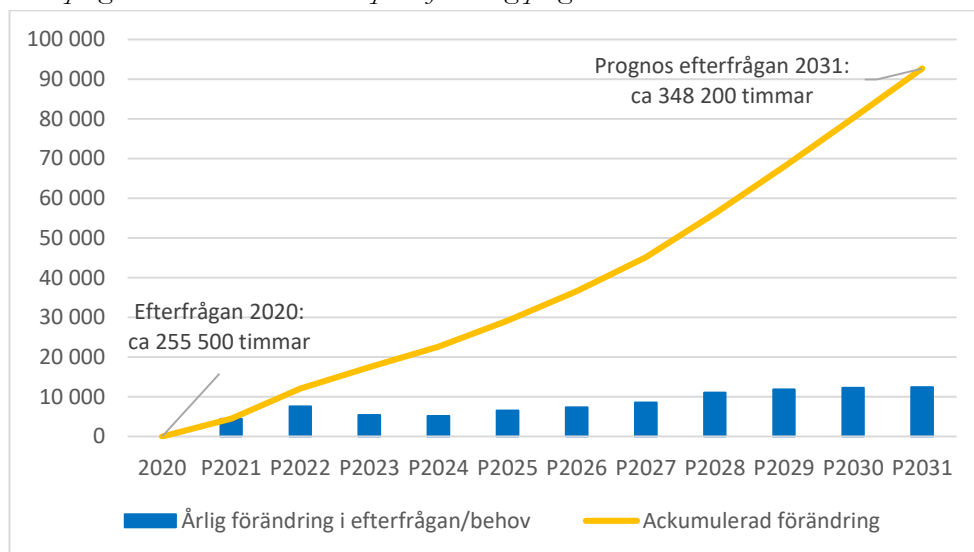
Framåtblick

Volymerna vad gäller antalet timmar inom hemtjänst räknas upp med samma nivåer som befolkningsutvecklingen i åldersgrupperna som främst berörs (65 år och äldre) för prognosperioden.

Omsorgsinsatser såsom dagverksamhet beräknas öka med befolkningsutvecklingen i gruppen 65 år och äldre, liksom dimensioneringen och därmed kostnader för de anslagsfinansierade verksamheterna trygghetslarm, nattpatrull och träffpunkter.

Digitalisering sker löpande inom äldreomsorgsområdet, oftast genom att en del av behovet kan tillgodoses på digital väg. Detta kan på längre sikt påverka behovsutvecklingen, då äldre personer redan från sitt friska liv har med sig digitala lösningar som gör att de kan hålla en högre grad av självständighet uppåt i åldrarna. Samtidigt lever allt fler allt längre, vilket gör att fler kan komma att ha större behov under längre tid. Kostnads- och volymmässigt så beräknas detta väga upp varandra under prognosperioden.

Diagram 16. Årlig förändring samt ackumulerad förändring av antalet hemtjänsttimmar 2020, samt prognos 2021-2031 baserat på befolkningsprognos huvudscenariot.

2020 var antalet hemtjänsttimmar cirka 255 500 till antalet. I diagram 16 visar de blå staplarna den förväntade årlig förändring av antalet timmar. 2021 väntas till exempel behovet öka med cirka 4 500 timmar. Ackumulerat under hela perioden innebär det ökat behov om drygt 90 000 timmar fram till 2031, vilket illustreras av den gula kurvan. Det totala behovet 2031 uppskattas till 348 200 timmar.

5.2.3 Funktionsnedsättning – LSS

Nuläge

Varje år lämnar Socialstyrelsen en lägesrapport för området insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. I den redovisas att både antalet beslut och omfattningen av insatser till personer med funktionsnedsättning fortsätter att öka. Ökningen är något högre än vad som kan förklaras med befolkningsökningen. Kostnadsmassan i förhållande till socialtjänstens andra områden är dock oförändrad.

Insatsen daglig verksamhet och bostad med särskild service för vuxna är de två insatser som volym- och kostnadmässigt är störst inom LSS-området för kommunen. I Österåkers kommun har antalet brukare med bostad med särskild service för vuxna enligt LSS minskat med cirka tio stycken sammanlagt under det senaste året. Hela

minskningen härrör till brukare som bott i servicebostad med äldre beslut, som inte tagit emot, alternativt inte haft behov av, personalstöd i den utsträckning som krävs för ett boendebeslut. Dessa brukare har fått stöd till andra boende- och stödlösningar. Inflödet av personer med servicebostadsbeslut minskar. Den största förklaringen till detta är ett tydligare rättsläge där färre än tidigare får insatsen beviljad.

Kommunalt beslutad personlig assistans har ökat med 50 procent nationellt sett under de senaste tio åren. Detta går att härleda till statens indragningar av beslut om statlig assistansersättning. Statligt beslutade insatser för assistansersättning var som flest runt 2014, varefter stora åtstramningar gjordes av regeringen. Efter en period av minskning har antalet stabiliserat sig runt 55 brukare i kommunen.

Framåtblick

Insatser till barn minskar inom verksamhetsområdet. En del av förklaringen är att man arbetar med förebyggande åtgärder som minskar behovet av mer ingripande insatser, såsom barnboende. Den minskningen bedöms vara bestående, men är relativt känslig för variationer.

Antalet brukare i gruppboende ökar nationellt sett i en stabil, men måttlig takt i något högre grad än vad befolkningsökningen förklarar. För Österåker beräknas dock verksamhetsområdet följa befolkningsökningen då det bor många äldre brukare i gruppboende idag.

Antalet personer med daglig verksamhet för vuxna ökar kontinuerligt. Där syns både påverkan från befolkningsökningen och från utomstående faktorer som påverkar arbetsmarknaden och socialförsäkringssystemen.

Den kommunala kostnadsökningen för personlig assistans har mattats av och antal beslut fattade av Vård- och omsorgsnämnden har varit stabilt runt 25 stycken de senaste åren och antagandet är att ingen förändring sker. Dock kan enstaka beslut ha stor kostnadsmässig påverkan på nämndens resultat då vissa beslut är mycket omfattande. Det finns en osäkerhet framåt kopplade till eventuell ändring av lagstiftning och praxis gällande både beslut om personlig assistans och statlig assistansersättning. Det finns riktade insatser för att få ner antal beslut och kostnader. Likaså finns det insatser riktade till att göra insatsen tryggare för personer i behov av den. Flera tidigare aviserade åtstramningar av assistansen har dragits tillbaka efter remissvar.

För verksamhetsområdet vård och omsorg kommer det troligen att ske förändringar genom lagförslag, vilka tros träda i kraft någon gång mellan 2024-2026. För det första gäller det förändringar i socialtjänstlagen, som kan komma att styra verksamheten mot mer förebyggande arbete jämfört med myndighetsutövande arbete. Tidigare myndighetsutövande funktioner kan behöva styras om till att arbeta uppföljande, både på individnivå och på verksamhetsnivå. Kostnader för biståndsbedömda insatser kan ersättas av kostnader för förebyggande eller öppna insatser.

För det andra finns det föreslagna förändringar i lagen om stöd och service till vissa

funktionshindrade, vilket kan leda till en viss omfördelning mellan olika typer av insatser. Det kan också leda till omfördelningar av kostnader mellan stat och kommun. Detta ska kompenseras i de fall det händer, men en risk är att de kommunala kostnaderna trots detta ökar utan tillräcklig kompensation från staten.

5.2.4 Funktionsnedsättning – Psykiatri

Nuläge

Insatser enligt Socialtjänstlagen till personer med psykisk funktionsnedsättning ökar. Den största ökningen nationellt sett står boendestöd för, som har ökat med 200 procent sett till antal under de senaste tio åren.

Antal personer med behov av bostad med särskild service enligt SoL för psykiskt funktionshindrade är tämligen stabilt över tid i Österåker, det rör sig om 12-14 personer. Antal personer placerade i hem för vård och boende (HVB) har minskat kraftigt. Anledningen till det är ett målmedvetet arbete för att erbjuda dessa personer bättre stöd på hemmaplan, det vill säga i ett ordinärt boende. Det kan också leda till en ökning av andra insatser, såsom boendestöd, hemtjänst eller sysselsättning. Volymerna för boendeformer för personer med psykisk funktionsnedsättning bedöms följa befolkningsökningen i gruppen vuxna.

Framåtblick

Antalet insatser inom sysselsättning har minskat. Fortsättningsvis kommer en ökning att ske i takt med befolkningsökningen i gruppen vuxna i arbetsför ålder.

Boendestöd beräknas även det öka i takt med befolkningsökningen. Den psykiska ohälsan befaras öka, varför åtgärder görs för att fånga upp behov tidigt. Volymerna i insatsen kommer också att påverkas av om insatsen i framtiden blir möjlig att erbjuda via LSS, då många personer kommer att begära insatsen enligt den lagstiftningen istället. För kommunen kan detta ses som kostnadsneutralt. Insatsen beräknas därför öka i takt med befolkningsökningen i gruppen vuxna.

5.3 Socialtjänst

Inom området socialtjänst ingår vissa uppgifter inom Socialtjänstlagen (SoL), vård av missbrukare (LVM), vård av unga enligt LVU, skuldsaneringslagen, flyktingmottagning, familjerådgivning och ärenden enligt föräldrabalken. Avsnittet är uppdelat i barn och unga, familjerätt, familjerådgivning och familjebehandling, vuxenstöd, våld och övrigt vuxna, ekonomiskt bistånd och nyanlända.

5.3.1 Barn och unga

Nuläge

Åldersgrupp 0-19 år bedöms vara den åldersgrupp som i huvudsak påverkar volymerna inom socialtjänstens verksamhetsområde. Enligt aktuell befolkningsprognos

beräknas åldersgruppen öka med 32 procent fram till 2031.

Socialstyrelsen har under flera år sett en ökning av orosanmälningar, där drygt fyra av tio anmälningar beror på förälders eller vårdnadshavares problem, exempelvis psykisk ohälsa, missbruk, omsorgssvikt eller försummelse. Förklaringen till ökningen kan delvis bero på att anmälningsbenägenheten ökat.

Även i Österåker har orosanmälningar om barn som far illa ökat i ungefär samma takt de senaste åren, från 1 854 anmälningar 2018 till 2 182 anmälningar 2020. Det är en ökning om 18 procent på två år. 2019 var 3,1 procent av 0-19 åringarna aktuella för utredning (457 utredningar) och under 2020 var det 4 procent (561 utredningar).

Under 2019 beviljades 218 insatser och under 2020 beviljades 207 insatser. Detta innebär att 41 procent av barnavårdsutredningar leder till insats. Den mest frekventa insatsen är familjebehandling i egen regi, som utgör cirka hälften av insatserna.

Under åren 2018 till 2020 har i genomsnitt 5 barn och unga varit placerade i HVB, 12 i familjehem och 15 har erhållit LVU-vård.

Framåtblick

För åren fram till 2031 görs antagandet att orosanmälningarna ökar i samma takt som åldersgruppen. Antagande görs också att i genomsnitt 3,5 procent av 0-19 åringarna blir aktuella för barnavårdsutredning och att 40 procent av antalet genomförda utredningar leder till insatser.

Avseende placeringar utgår antagandet från det genomsnittliga utfallet de senaste två åren, vilket innebär att 0,04 procent av barnen och ungdomarna i åldersgruppen 0-19 år kommer att behöva hem för vård och boende (HVB), 0,1 procent behöver familjehem och 0,1 av barnen och ungdomarna kommer att behöva LVU-vård. Tidiga och förebyggande insatser är viktiga för att minska antalet åtgärder som behöver sättas in senare i livet. En familjecentral startas under 2022 i kommunen där viktiga aktörer, som barnavårdscentral, barnmorskemottagning, öppna förskolan och socialtjänsten, samverkar kring familjer och kan göra tidiga och gemensamma insatser vid behov, både förebyggande och åtgärdande.

5.3.2 Familjerätt, familjerådgivning och familjebehandling

Nuläge

Familjerådgivning består av samtal som syftar till att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden. Familjerådgivning utförs i egen regi och enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). Familjerådgivning har nationellt sett ökat sedan 2004. I Österåker har dock antalet ärenden under 2019 minskat. Antalet personer i Österåker per 1 000 invånare i åldern 18 – 69 år som någon gång besökt kommunal familjerådgivning under 2019 var 11, vilket ligger på samma nivå som för riket. Antalet berörda barn i ärenden påbörjade under 2019 var 23 per 1 000 invånare, vilket var något högre än riket. I Österåker är den största målgruppen för familjerådgivning personer i åldersspannet

29-39 år. I takt med att valet av privata utförare har ökat har också samtalen per ärende och par ökat.

Faderskapsutredning görs av Socialnämnden för att fastställa faderskapet för barn som föds av en ogift mor. Nationellt har andelen faderskapsutredningar varit oförändrad sedan 2012. Av samtliga i Sverige födda barn under ett år berördes 65 procent av en faderskapsutredning. I kommunen var det 231 faderskapsutredningar som påbörjades under 2019 och 2020 var det 275 stycken.

Upplysning, samt vårdnads-, boende- och umgängesutredning, är en utredning som ska ge domstol underlag för beslut om vårdnad, boende eller umgänge. Antalet barn som berörs av upplysningar, vårdnads-, boende och umgängesutredningar och verkställda beslut om umgängesstöd har fortsatt att öka nationellt. Även i Österåker har de familjerättsliga utredningarna ökat, från 77 stycken 2019 till 121 stycken 2020.

Under 2020 beviljades totalt 154 insatser i form av familjebehandling. Av dessa var 54 stycken öppenmottagning, vilket innebär att vårdnadshavare ansökt om en insats i syfte att öka sin föräldraförmåga. Resterande 100 var familjebehandling beviljade i samband med en barnavårdsutredning.

Framåtblick

Gällande familjerådgivning antas att volymen ligger på ungefär samma nivå som 2019 prognosperioden ut, det vill säga 0,012 procent av invånarna i åldern 18-69.

För faderskapsutredningarna görs antagandet att volymerna blir 53 procent av antalet barn som föds under ett år. Det pågår dock ett arbete i Regeringskansliet avseende faderskap, vilket på sikt kan innebära att ansvaret för detta övergår till Skatteverket.

Samarbetssamtal sker under sakkunnig ledning för att nå enighet i frågor gällande vårdnad, boende och umgänge. Under 2019 var det 70 samtal och under 2020 var det 57 stycken. Volymerna gällande samarbetssamtal bedöms öka, i samband med ett förändrat barnrättsperspektiv inom det familjerättsliga området. Barnrättsperspektivet i vårdnadstvister ska förstärkas och kommunerna får ett utökat ansvar för att föräldrar som överväger att inleda en tvist om barn. Huvudregeln är att föräldrarna ska ha deltagit i informationssamtal hos Socialnämnden innan de kan vända sig till domstol. Lagen om informationssamtal föreslås träda i kraft den 1 januari 2022. I övrigt föreslås lagändringar rörande området träda i kraft den 1 juli 2021. Utifrån detta görs antagande om att volymerna för samarbetssamtal blir 0,06 procent av befolkningen i åldersgruppen 0-17 år och volymerna gällande familjerättsliga utredningar blir 0,002 procent av samma åldersgrupp.

Gällande familjebehandling görs antagandet att den öppna mottagningens ärenden blir konstant med 54 ärenden per år, utifrån utfall senaste åren.

5.3.3 Vuxenstöd

Nuläge

Antalet personer med missbruk/beroende i Sverige har, i den statliga missbruksutredningen, uppskattats till 835 000 personer över 18 år. Nationellt har utvecklingen av socialtjänstinsatser till personer med missbruk/beroende varit ganska oförändrad över tid. 2018 infördes en ändring i Socialtjänstlagen, som innebär en skyldighet att ge insatser till personer som har ett spelmissbruk (spel om pengar). 2015 var det 1,4 procent av de i åldern 16–84 år som spelat om pengar åtminstone varje månad.⁷

Antalet kommuninvånare som vårdats inom hem för vård och boende (HVB) har minskat från 39 personer 2018 till 34 personer 2019 och 15 personer 2020. Även antalet personer som tvångsvårdades enligt Lag om vård av missbrukare (LVM) har minskat från 5 personer 2018 till 3 personer 2019 och 1 person 2020. Genomsnittet under de två senaste åren var 15 HVB-placeringar och 1 LVM per år.

Framåtblick

Gällande HVB-placeringar och LVM prognostiseras att volymerna kommer att vara stabila och i nivå med 2020 under kommande tioårsperiod, alltså vård inom HVB kommer att vara 15 och LVM 1 per år. Socialtjänstens insatser kopplade till spelmissbruk bedöms öka på grund av att verksamheten breddats till att omfatta denna klientgrupp och att det finns ett ökat behov inom målgruppen. Volymen för spelmissbruk prognostiseras bli en procent av befolkningen i åldern 16-84 år.

5.3.4 Våld och övrigt vuxna

Nuläge

Våld i nära relationer är ett folkhälsoproblem, med allvarliga fysiska och psykiska konsekvenser för den som utsätts och kan även leda till svåra sociala problem. Vanligast är att kvinnor utsätts för våld i nära relationer, och den som utövar våldet är oftast en manlig partner eller före detta partner. Barn som tvingas bevittna våld i sin närmiljö riskerar att fara mycket illa. En förutsättning för att våldsutsatta ska få adekvat vård, stöd och hjälp är att våldsutsattheten upptäcks. Socialförvaltningen har därför under flera års tid haft interna utbildningar för att fortbilda personalen inom området.

18 procent i åldern 16-24 år har någon gång utsatts för våld av sin nuvarande partner eller före detta partner. I Brottsförebyggande Rådets nationella kartläggning av brott i nära relationer (2014) uppgav 6,8 procent av befolkningen att de utsattes för brott i en nära relation. Enligt statistik från Länspolisområde Södra Roslagen var anmälda våldsbrott i nära relationer i genomsnitt 89 per år mellan 2017-2020.

Det är allt fler som har sökt stöd av ATV, Alternativ till våld. 2019 var det 50 perso-

⁷ Andel i procent med spelproblem av olika grad enligt PGSI (Problem Gambling Severity Index)

ner och 2020 var det 59 personer, en ökning med 20 procent. Under 2020 var kommunens kostnader för skyddat boende och andra åtgärder vid våld i nära relationer cirka 2 mnkr.

Framåtblick

Det finns ett mörkertal avseende personer som blir utsatta för våld i nära relationer varför antagande görs att behov av skyddat boende kommer att öka om/när mer av våldet synliggörs. Volymerna gällande ATV:s insatser prognostiseras blir 1,2 promille av befolkningsantalet.

5.3.5 Ekonomiskt bistånd

Nuläge

Ekonomiskt bistånd består av två delar: försörjningsstöd och stöd till livsmedel i övrigt och ska vara en tillfällig ersättning vid försörjningsproblem. Försörjningsstödet ska täcka de löpande behoven i ett hushåll och andra för individen/hushållet nödvändiga utgifter.

Ekonomiskt bistånd är ett komplext område där kommunen står inför utmaningar. Samverkan mellan olika myndigheter är av stor vikt då personer inom ekonomiskt bistånd många gånger är i behov av parallella eller samordnade insatser. Enligt Socialstyrelsens statistikdatabas har kostnaden för ekonomiskt bistånd 2020 varit 444 kr per år och invånare i Österåkers kommun.

Allt fler nyanlända är kvotflyktingar, vilka i regel har särskilda behov som påverkar mottaglighet av integrationsinsatser och förlänger tiden för behov av försörjningsstöd.

Antalet hushåll aktuella för försörjningsstöd har sjunkit från 210 hushåll 2019 till 202 hushåll 2020. 129 barn under 16 år berördes av ekonomiskt bistånd 2020.

Framåtblick

Antagandet görs att antal hushåll i behov av ekonomiskt bistånd kommer att vara i genomsnitt 0,4 procent av det totala antalet kommuninvånare utifrån utfall de senaste tre åren, inklusive nyanlända. Försörjningsstödet bedöms kosta 430 kr per invånare inklusive nyanlända och 237 kr exklusive nyanlända utifrån utfall de senaste tre åren. Riksnormen påverkar utfallet och fastställs årligen av riksdagen. Antalet kvotflyktingar kommer att kunna påverka volymen av ekonomiskt bistånd som tidigare varit avtagande, men nu bedöms som proportionell.

5.3.6 Nyanlända

Nuläge

Migrationsverket gör beräkningar avseende det preliminära mottagandet av asylsökande och Länsstyrelsen beslutar om fördelning bland länets kommuner. Anvisningarna beror på kommunens storlek, arbetsmarknadsläget i regionen, det sammantagna

mottagandet och hur många asylsökande som redan vistas i kommunen.

Migrationsverket har lämnat en prognos av förstagångsärenden avseende asylsökande fram till 2024. Givet att prognosantagandet kvarstår fortsätter nyanlända vara på en nivå som är jämförbar med dagens 65 personer.

Antalet ensamkommande barn har sedan 2015 minskat och kommunen har tagit emot drygt 0,4 procent av det totala antalet barn som kommit till Sverige.

Integrationsarbetet med kvotflyktingar blir mer långvarigt än med andra nyanlända då dessa ofta har särskilda behov. Detta förlänger även tiden för behov av försörjningsstöd.

Framåtblick

En parlamentarisk kommitté har lämnat förslag till utformningen av den framtida svenska migrationspolitiken i syfte att fastställa en ordning som är långsiktigt hållbar. Detta kommer att påverka antalet nyanlända och förhoppningsvis ge kommunen förutsättningar att i god tid kunna planera för grundläggande samhällsservice till personer som erhållit uppehållstillstånd och som bosätter sig i kommunen. Nytt lagförslag kan tidigast träda i kraft 20 juli 2021.

Antagandet görs att tre ensamkommande barn anvisas till kommunen per år under nästkommande tioårsperiod och att anvisningarna av nyanlända kvarstår på en nivå av 65 personer och år.

5.4 Kultur och fritid

Inom området kultur och fritid ingår sport- och friluftsverksamhet, kultur, finskt förvaltningsområde, fritidsgårdar, bibliotek och musikskola.

Nuläge

Enligt Riksidrottsförbundet är nästan 60 procent av Sveriges ungdomar i ålder 12-19 år aktiva i någon idrottsförening. Som stöd för föreningarna utgår ekonomiska bidrag i form av kommunalt aktivitetsstöd och anläggningsstöd. Det långsiktiga och kommunövergripande planerings- och utvecklingsarbetet kopplat till anläggningarna är viktigt. Detta för att daglig drift samt utveckling och anläggningstillskott ska ske behovsanpassat för effektivt nyttjande. Under 2022 kommer till exempel Österåkers multihall att stå klar, som kommer att möta en del av det ökande behovet i kommunen.

Kommunens friluftsmiljöer brukas flitigt och är en viktig del av kommunens profil. De nyttjas både organiserat av olika föreningar och spontant av kommunens invånare. Många av miljöerna delas med angränsande kommuner och ger upphov till samverkan.

Stora delar av kultur och fritids verksamhetsområde riktar sig mot barn och ungdomar. Inom ramen för kultur- och fritidsförvaltningen genomför därför LUPP – *Lokal*

uppföljning av ungdomspolitiken, vilket är en livsstilsenkät om unga. Enkäten görs i Österåker var tredje år och ger en bred bild av hur unga upplever sin tillvaro.

Cirka 18 procent av ungdomarna (13-18 år) besöker fritidsgårdarna med någon form av regelbundenhet. Den öppna fritidsgårdverksamheten bygger på ett främjande och inkluderande förhållningssätt där de unga blir sedda och bekräftade på ett positivt sätt. Verksamheten utgår från ungas intressen, behov och drivkrafter. I och med fältgruppens uppsökande arbete ökar möjlighet till samverkan som idag inbegriper skola och föreningsliv.

Folkbiblioteken, liksom hela samhället, genomgår en digital transformation, varför teknik och kompetens i bibliotekssektorn behöver vara uppdaterad och relevant för att kunna lyckas med uppgiften – att bidra till digital litteracitet. Förutom kärnuppdraget att arbeta läsfrämjande, finns uppgiften att lotsa de digitalt illitterata medborgarna in i det digitala samhället.

Musikskolan är en frivillig verksamhet där kommunens barn och ungdomar får lära sig att spela instrument, enskilt och tillsammans i orkester eller band, sjunga i kör eller solosång. Undervisningen är öppen för elever under hela grundskole- och gymnasietiden och Österåkers kommun har för närvarande två upphandlade utförare av musikskoleverksamhet samt en musikskola i egen regi. Avtalet med de externa musikskolorna löper fram till 2022-07-31.

Framåtblick:

Digitalisering sker och kommer att ske inom hela kultur- och fritidsområdet. Dels gäller det rent administrativa områden, så som exempelvis bokningar av lokaler, låssystem samt ansökan av bidrag, vilket på sikt kommer förbättra effektiviteten och servicen till medborgarna. Dels kommer digitalisering också att ske inom kultursfären och är en viktig utvecklingsfråga framåt där kommunen spelar en viktig roll. Under pandemin har den digitala utvecklingen inom kulturlivet tagit stora steg framåt och kultur- och föreningslivet kommer att kunna erbjuda invånarna kvalitativa kulturupplevelser och en meningsfull fritid på andra sätt än man tidigare gjort även efter pandemin. Fler arrangemang kan anordnas digitalt genom webbsändningar, webinarier, webforum, och kan bli ett komplement till evenemang som äger rum på fysisk plats.

En utvecklingstrend inom fritidsgårdsområdet är digitala mötesplatser, både koplade till de fysiska mötesplatserna och som alternativ till dessa. Samverkan med övriga ungdomsverksamheter är ett viktigt område för fritidsgårdarna, och kommer fortsätta att vara så framöver, till exempel att möta avhopp från idrottsföreningar och eventuell annan organiserad fritidsverksamhet.

Vad gäller folkbibliotekens läsfrämjande uppdrag behöver samarbete med skolan utvecklas, skolbibliotek inlemmas och uppsökande verksamhet utökas. För närvarande är regeringens utredning om skolbibliotek ute på remiss. I utredningen föreslås bland annat att det i skollagen ska stå att skolbibliotek ska vara bemannade med utbildad bibliotekspersonal.

I region Stockholm har det startats pilotprojekt där barn och unga erbjuds att gå på musikskola i annan kommun än den de är bokförda i (Kulturskola över kommungränserna, KÖK). Österåkers kommun är med i KÖK:s styrgrupp, men deltar inte i projektet. Övriga deltagare är Vallentuna, Täby, Sollentuna och Danderyd. Region Stockholm är också med i styrgruppen. Projektet har varit framgångsrikt och flera kommuner har uttryckt intresse att delta framöver.

5.5 Samhällsbyggnad

Inom verksamhetsområdet samhällsbyggnad ingår områdena Sverigeförhandlingen, markstrategi investeringar, kapitalkostnader, lokalförsörjning, miljö och hälsa, bygglov och bostadsanpassning, samt verksamheter kopplade till Tekniska nämnden.

5.5.1 Sverigeförhandlingen

Österåker ingår i Sverigeförhandlingen, för en förbättrad kollektivtrafik och ökad tillgänglighet i Stockholmsregionen. För Österåkers del innebär det att Roslagsbanan förlängs till Stockholm City via Odenplan. I nuvarande översiktsplan och den efterföljande planeringen så ligger fokus på utveckling av de centralare delarna och Roslagsbanans stationslägen. Detta genom upprättande och genomförande av program och detaljplaner för bland annat Åkersberga stad, Kanalstaden, Hacksta-Berga, Åkers Runö, samt Täljö-Gottsunda.

Fram till och med 2040 har kommunen åtagit sig att skapa förutsättningar för 7 000 bostäder och 7 000 nya arbetstillfällen, ett arbete där kommunen behöver vara proaktiv för att skapa inte bara kvantitet, utan även de arbetstillfällen som skapar förutsättningarna för att nå det stadsliv som beskrivs i översiktsplanen. Kommunen har en hög attraktivitet när det gäller etableringar inom bland annat byggverksamhet, logistik, lager etcetera, men behöver bland annat en större andel kontorsverksamheter för att kunna närma sig en jämförbar nivå med andra kranskommuner i länet.

Gällande Sverigeförhandling har deltagande kommuner samt regionen kommit överens om att tidigarelägga delar av de initiala delarna av utbygganden av Roslagsbanan till city. Kommunen finansierar sin del av värdeåterförning genom bidrag från exploitörer i de projekt som bedöms ha störst nyttoeffekt av utbyggnaden. Medfinansieringen ligger totalt på 562 mnkr till och med 2040. En likviditetsrisk som kan uppstå är att de bidrag som ska erhållas från exploitörer inte sammanfaller med den beslutade betalplanen avseende Roslagsbanan till city.

5.5.2 Markstrategi

Markstrategin för kommunen är att som markägare vara aktiv när det kommer till förvärv av mark i strategiska lägen. Kommunen kommer även att behöva sälja fastigheter i ett flertal projekt. Kommunens markinnehav antas ge en intäkt på 5 mnkr per budgetår. Enstaka år kommer markaffärer ge mer än den prognostiserade intäkten, som då ska behandlas som en extraordinär händelse. Under kommande tioårsperiod

bedöms dessa extraordinära intäkter kunna ge en resultatpåverkan på cirka 100 mnkr. Samtidigt kommer också extraordinära resultatpåverkande kostnader uppstå i MEX-projekten.

5.5.3 Investeringsprojekt

Investeringsbehoven tas fram inom samhällsbyggnadsförvaltningen. När det beslutas en investeringsram sker en prioritering utifrån behov och ansvar att vårda kapitalet. I långsiktig ekonomisk planering beskrivs den uppskattade investeringsram som krävs för de kommande åren för att ta hand om befintliga kommunala anläggningar i form av reinvesteringar, samt de nya anläggningar som behövs för att kommunen växer. Den kommunala investeringsbudgeten innehåller även medfinansiering av statliga eller regionala anläggningar utgående från överenskommelser om medfinansiering. Dessa avskrivs i samma takt som anläggningarnas ekonomiska livslängd, men genererar inga reinvesteringsbehov.

Många framtida anläggningar kommer att finansieras via exploateringsinvesteringar, vilket dock inte beskrivs närmare i den långsiktiga ekonomiska planeringen. Dessa anläggningar finansieras av exploatörer, överläts till kommunen och genererar därmed ett positivt resultat. Dock genererar de också kapitalkostnader i form av intern ränta och avskrivningar som inte i tid sammanfaller med överlåtelsen. De kommer också att generera driftkostnader och senare också reinvesteringsbehov.

För att kunna redovisa framtida behov i takt med befolkning- och bebyggelseutveckling finns även behov av uppdaterade planeringsdokument i form av parkstrategier, friluftspan och så vidare. Den långsiktiga investeringsplanen omfattar årliga bruttoinvesteringar om cirka 135 mnkr fördelat på attraktiva offentliga miljöer, stadsbyggnad, trafikplan, trafikåtgärder, reinvesteringar, beläggningar på vägar, cykelvägar, miljöåtgärder, kart och mät samt kultur och fritid. Investeringsinkomster (exempelvis bidrag) kopplat till investeringsprojekten är inte medtagna. För 2021 budgeteras det med cirka 15 mnkr i investeringsinkomster

De investeringar som tagits med är kopplade till bostadsbyggnads- och befolkningsprognoserna och därutöver finns det ett behov av reinvestering i kommunens fastigheter. Risker finns att något av de större bostadsbyggnadsprojekten utgår eller att man någon gång under planperioden kommer befinna sig i en lågkonjunktur.

I underlaget har höjd även tagits för att det under prognosperioden kommer behövas engångsinvesteringar som inte kan bedömas täckas av de enskilda projekten utan beslut behöver tas hur de kostnaderna ska täckas. Utöver den ”vanliga” investeringsbudgeten, som innehåller stadsbyggnads- och trafikplaneinvesteringar i företrädesvis redan bebyggd miljö, bedöms några av de nya stadsbyggnadsprojekten under kommande tioårsperiod tillsammans behöva anslagsfinansierade investeringar på cirka 320 mnkr. Dessa kommer aktiveras i takt med att projekten färdigställs, med kapitalkostnader som följd.

5.5.4 Kapitalkostnader

Kapitalkostnadsökningstakten är till stor del bedömd med utgångspunkt från de skattefinansierade investeringsprojekten (egna medel). En viss osäkerhet ligger i när varje enskilt investeringsprojekt kan tas i bruk och aktiverats som en anläggning. I detta fall kan det ske förskjutning på 1-2 år, på grund av yttre omständigheter, såsom överklagan av gjord upphandling, hög belastning hos leverantör etcetera.

Antaganden för tidsperioden 2025 - 2031 har en schablonmässig kapitalkostnadsökning gjorts med 3 mnkr per investerade 100 mnkr. Storleken på kapitalkostnadsökningen är i stor utsträckning unik för varje enskilt projekt och dess unika komponentfördelning. Kapitalkostnaderna beräknas öka avseende löpande avskrivningar, beroende på den bedömda ekonomiska livslängden på respektive aktiverad anläggning. Interna räntedelen påverkas positivt i förhållande till gjorda avskrivningar och negativt vad avser nya anläggningar som aktiveras.

5.5.5 Miljö och hälsa, bygglov och bostadsanpassning, samt verksamheter kopplade till Tekniska nämnden

Inom verksamhetsområdet miljö och hälsa görs bedömningen att en del av uppbyggda tillsynsskulden kvarstår under 2022, i övrigt ökar volymerna under nästkommande tioårsperiod i takt med befolkningsökningen.

Volymerna inom verksamhetsområdet bygglov påverkas av befolkningsökningstakten i den meningen att alla nybyggnationer handläggs av bygglovsenheten och vid en ökad byggtakt i kommunen ökar också antalet ärenden till enheten. Ökningstakten avseende bostadsanpassningsbidrag är svårbedömd då denna del är direkt lagstyrd. Med utgångspunkt i den trend som varit under perioden 2016-2020 bedöms ökningstakten vara låg 2022-2031.

Inom verksamhetsområdena kopplade till Tekniska nämnden, det vill säga infrastruktur och anläggningar, kart och mät, samhällsbetalda resor och delar av strategisk planering prognostiseras ökade volymer dels kopplat till befolkningsökningen, dels kopplat till köp av verksamhet, vilket kommer att öka i förhållande till antal ny kvadratmeter gata, gång och cykelväg, parkering, nya ljuspunkter, nya torg/lekplatser/parker och så vidare.

6 Kompetensförsörjning

Den prognostiserade befolkningsökningen för Österåkers kommun ökar inte bara skatteintäkterna och behovet av investeringar i kommunala verksamheter, utan ställer också krav på kompetensförsörjningen i kommunens verksamheter. Kommunen ser en brist på arbetskraft inom vissa områden när det gäller den framtida kompetensförsörjningen. Det handlar inte bara om att nya medarbetare behövs med anledning av att kommunen växer, utan även om att ett stort antal pensionsavgångar, cirka 25 procent av befintlig tillsvidareanställd personalstyrka väntas gå i pension de kommande

tio åren.

För förskolan och grundskolan är medarbetarnas kompetens den enskilt viktigaste faktorn för kvalitet och likvärdighet i verksamheterna. Kommunens utförare inom utbildningsområdet uppger att bland annat högre ambitioner i skollag och läroplaner har drivit på kompetensbehoven, samt att det är svårt att rekrytera kvalificerad personal till hållbar lönenivå. Konkurrensen är stor om pedagoger, lärare och rektorer vilket leder till löneökningar.

I Österåkers kommun har 26 procent av de anställda i kommunens kommunala och fristående förskolor en förskollärarexamen. Utbildningen av barnskötare till förskollärare i samverkan mellan utbildningsförvaltningen och Uppsala Universitet, som pågått sedan höstterminen 2017 och avslutades hösten 2020, förväntas öka andelen behöriga förskollärare i kommunen under 2021.

De senaste fem åren har rekryteringsläget för flera lärargrupper varit en utmaning. Den största lärarbristen finns på högstadiet och då särskilt inom matematik och de naturvetenskapliga ämnena. Bristen på lärare i fritidshem har ökat, inte minst beroende på det nya legitimationskravet som har synliggjort att det finns för få med relevant utbildning (*Möt välfärdens kompetensutmaning 2020*).

Lärare i grund- och gymnasiesärskolan är ett bristyrke. För att få undervisa i grund- och gymnasiesärskolan krävs en lärarutbildning och en speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Undantag från behörighetsregler gäller till och med juni 2021 och föreslås att förlängas till juni 2028 (SOU 2020:42).

Inom området vård och omsorg finns stora svårigheter att rekrytera utbildade medarbetare. För äldreomsorgen handlar det dels om att hitta personer som vill arbeta inom området, dels om att dessa ska ha eller få rätt utbildning. Stora ekonomiska satsningar görs från statligt håll vad gäller satsning på kompetensutveckling genom det så kallade Äldreomsorgslyftet. Kommunen arbetar aktivt med att utförarna inom kommunen ska ges förutsättningar för att delta i dessa satsningar. Kommunen påverkar utvecklingen bland annat genom att ställa tydliga kompetenskrav i upphandlingar och efterföljande avtal med utförare inom äldreomsorg.

Inom verksamhetsområdet funktionshinder beskriver kommunens utförare att det är ett mer attraktivt arbetsområde och därmed enklare att rekrytera än inom äldreomsorgen, men att utbildningsnivån är låg. Utförarna arbetar med kompetenshöjning på olika sätt, bland annat genom inventering av kompetens och följande erbjudande om vidareutbildning inom området.

Inom verksamhetsområdet socialtjänst ser kommunen att det blivit lättare att rekrytera socialsekreterare och att behovet att anlita hyrpersonal via bemanningsföretag har minskat. En stor anledning anses vara att Migrationsverket har varslat anställda med anledning av minskat antal asylsökande. Bland de som varslats finns socionomer som är den vanligaste grundutbildningen för socialsekreterare. Satsningar som gjorts på arbetsorganisation, arbetsmiljö, nära ledarskap och avlastning av socialsekreterare har gjort kommunen till en mer attraktiv arbetsgivare.

Inom kultur- och bibliotekssektorn är försörjning av kompetens å ena sidan hög. Det är många som söker sig till kultur- och biblioteksutbildningar och det är många sökanden vid utannonserade tjänster. Utmaningen för kommunen är att i kultursektorn behövs också andra kompetenser utöver det som utbildningarna i dag tillhandahåller. Många frågor ute i verksamheterna rör ekonomi, avtal, upphandlingar, digital transformation, AI, juridik, upphovsrätt etcetera. Högskoleutbildningarna möter inte de faktiska krav som i framtiden kommer att finnas inom kultursektorn.

Inom kommunen finns det också ett stort behov av bland annat erfarna projektledare i många av de viktiga samhällsutvecklingsprojekt som pågår och som kommer startas under prognosperioden. Att säkerställa det behovet, i rätt tid, är en utmaning och det befaras bli en allt större utmaning i och med kommunens ökande utbyggnadstakt.

Kompetensförsörjningsfrågan är inte en lokal fråga, utan diskuteras även på regional och nationell nivå. Bland annat SKR har utrett frågan och pekar på ett par olika åtgärder för att möta de framtida utmaningarna i sin rapport *Möt välfärdens kompetensutmaning – rekryteringsrapport 2020*.

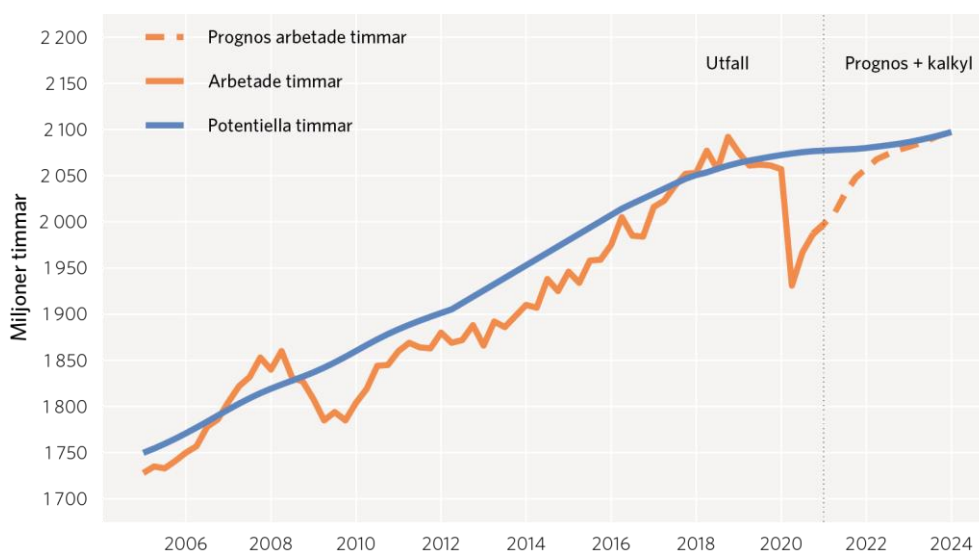
HR-avdelningen har tagit fram en kompetensförsörjningsstrategi för att kunna säkra den framtida kompetensförsörjning och under 2021 pågår en kartläggning av kompetensförsörjningsbehovet i samtliga av kommunens verksamheter.

7 Ekonomiska analyser

7.1 Skatteintäkter

Intäkter från skatt och utjämningsystemet utgör cirka 80 procent av kommunens intäkter. Kommunens skatteintäkter är direkt beroende av hur de beskattningsbara förvärvsinkomsterna, det vill säga skatteunderlaget, utvecklas. Den parameter som framförallt styr detta är arbetade timmar. Ökar antalet arbetade timmar ökar således det skatteunderlag som kan beskattas, vice versa.

Diagram 17: Utveckling arbetade timmar 2006-2024

Källa: SKR

Som diagram 17 visar bedöms arbetade timmar, alltså de faktiskt arbetade timmarna, jämfört med potentiellt arbetade timmar, alltså antalet timmar som skulle uppnås om det var ett fullt resursutnyttjande på arbetsmarknaden, vara i balans i slutet av 2024. Skatteunderlagstillväxten för 2020 är inte fastställd ännu och SKR:s prognos visar den lägsta tillväxten på tio år. Detta är en följd av den kraftiga konjunkturedgång som covid-19-pandemin orsakade, där antalet sysselsatta minskade, sjukfrånvaron bland sysselsatta ökade och den arbetade tiden per person minskade kraftigt. Minskningen i skatteunderlaget motverkades genom permitteringslöner och ökade löneutbetalningar kopplat till arbetslöshet och sjukersättning. SKR gör bedömningen att skatteunderlagstillväxt blir drygt 2 procent för Sverige som helhet 2020. 2021 väntar SKR en förbättring av skatteunderlagstillväxten jämfört med 2020, vilket framförallt beror på att lönesumman växer och att antalet arbetade timmar väntas öka under andra halvan av 2021, då smittspridningen väntas vara lägre. Detta ger effekt på de samlade skatteintäkterna även kommande år. Dock bedöms skatteunderlaget, sett över tid, följa den historiska utveckling med anledning av den snabba återhämtningen som skedde under hösten 2020.

Skatteprognosen baseras på kommunens skatteunderlagsprognos, 2021 års utjämning (inkomst- och kostnadsutjämning inklusive LSS), skattesatsen för 2021, samt kommunens egen befolkningsprognos. Uppräkningsfaktorerna som har används är i grunden uppräkningsfaktorer enligt SKR:s bedömning samt kommunens befolkningsprognos. Dessa uppräkningsfaktorer används fram till och med 2028 (planerings- och modellverktygets simuleringar sträcker sig fram till 2028), efter det bygger uppräkningsfaktorerna på ett snitt av tidigare års uppräkningsfaktorer samt befolkningsprognos. Eventuella konjunkturförändringar tas inte med i beräkningen. En förändring av uppräkningsfaktorn med en procentenhet uppgår i snitt till cirka 270 mnkr under prognosperioden.

Prognosen för 2021 års skatteintäkter, utjämningsystem, LSS och fastighetsavgifter beräknas till cirka 2 500 mnkr, varav cirka 2 100 mnkr utgörs av skatteintäkter. Under prognosperioden 2021-2031 förväntas skatteunderlaget och skatteintäkterna öka med i genomsnitt 5,2 procent per år på grund av löneökningar, inflation, ökat skatteunderlag samt volym. Löneökningarna beräknas vara något dämpade under den inledande prognosperioden för att sedan öka något. Under prognosperioden förväntas även antalet invånare i Österåkers kommun att öka, vilket kommer att bidra till det ökade skatteunderlaget, men också ett ökat demografiskt tryck som påverkar utjämningsystemen. Förändringar i skattekraften får påverkan på inkomstutjämnigen medan förändringar i demografin får påverkan på kostnadsutjämnigen. Under prognosperioden antas kommunens befolkning öka relativt mer än riket, vilket ger bidrag i utjämningsystemen enligt nuvarande demografi och skattekraft.

7.2 Generella statsbidrag

Kommunen tar emot statsbidrag som är riktade eller generella. De riktade statsbidragen söks, rekvireras och hanteras direkt av nämnd. De generella statsbidragen betalas ut direkt till kommunen utan ansökningsprocess och är en del av kommunens finansiering. De generella statsbidragen beslutas av regeringen och presenteras vanligtvis i regeringens budgetpropositioner. Undantaget var under 2020 då regeringen presenterade flertalet ändringsbudgetar där de generella statsbidragen ökade med anledning av pandemin. För perioden 2022-2024 förväntas kommunen ta emot cirka 85 mnkr per år i generella statsbidrag. Perioden 2025-2031 är svårbedömd, då generella statsbidrag blir kända i regeringens budgetpropositioner årligen och inte är kända i nuläget. För-siktiga antaganden har gjorts av de generella statsbidragen.

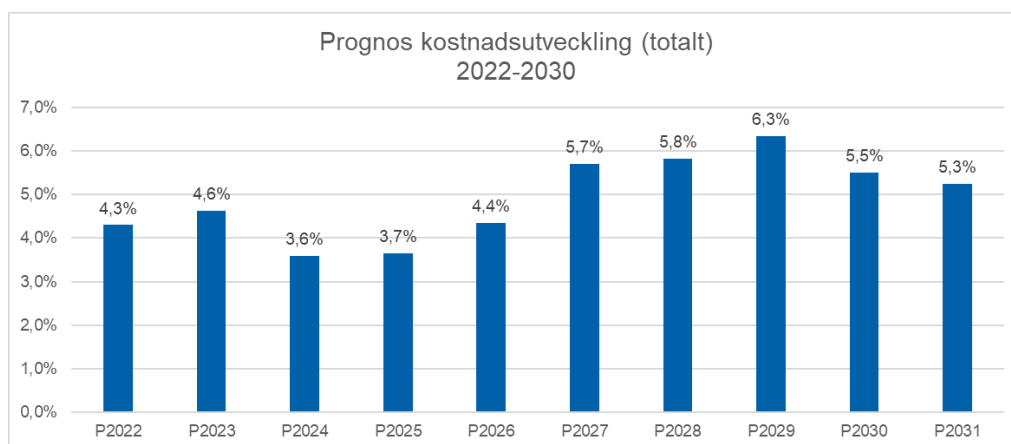
7.3 Nämndernas intäkter

Nämndernas intäkter består till största del av avgifter, driftsbidrag samt riktade statsbidrag. I budgetdirektivet för 2022 uppgår nämndernas intäkter till cirka 370 mnkr. Intäkterna beräknas öka med cirka 2 procent årligen under prognosperioden.

7.4 Verksamhetens nettokostnader

Verksamhetens nettokostnader avser dels nämndernas nettokostnader, dels centrala poster som består av bland annat regleringspost avseende pensioner, avskrivningar, statsbidrag, oförutsedda lokalkostnader och övriga kostnader, samt indexering av Sverigeförhandlingen.

Diagram 18: Prognos över utveckling av verksamhetens nettokostnader (totalt), 2022-2031

Under prognosperioden har verksamhetens nettokostnader beräknats med en utveckling om cirka 5,1 procent per år i snitt (inklusive pris och volym) med vissa variationer mellan åren, främst kopplat till volym enligt kommunens befolkningsprognos. Kostnaderna har beräknats så kostnadsutvecklingen inte överstiger intäkterna under perioden, samt att kostnadsutvecklingen per invånare inte överstiger kommunens finansiella mål om 3 procent. För prognosperioden uppgår kostnadsutvecklingen per invånare i snitt till 2,6 procent per år.

7.4.1 Nämndernas kostnader

Under prognosperioden har nämndernas kostnader för volymer beaktats, som i första hand bygger på kommunens befolkningsprognos. Dessutom har hänsyn tagits till löne- och prisförändringar, som för prognosperioden uppskattas till cirka 2,5 procent i snitt och består av arbetskraftskostnader samt övriga kostnader enligt skatteunderlagsprognosen från SKR per april 2021.

7.4.2 Centrala poster

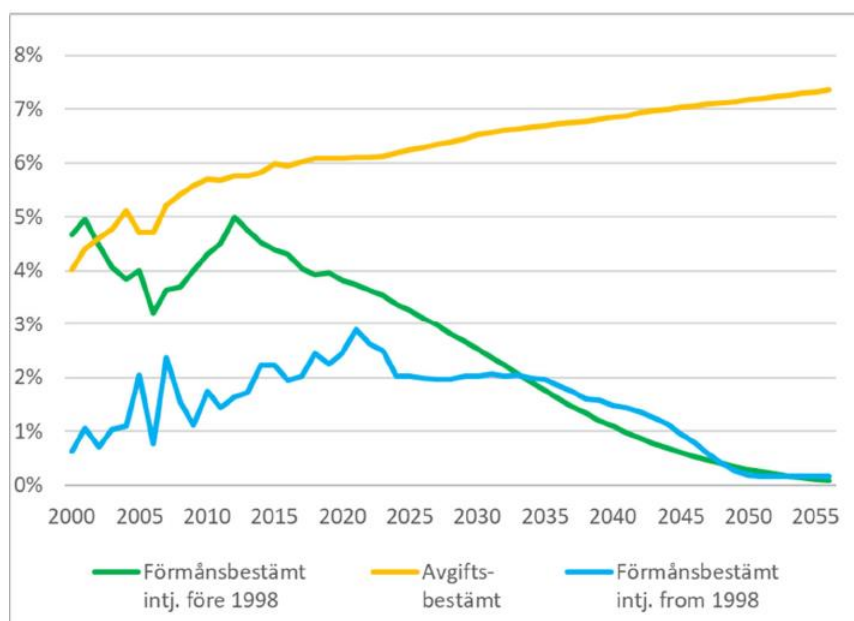
Centrala poster utgörs av såväl kostnadsposter som intäktsposter och består i huvudsak av regleringspost avseende pensioner, kapital- och avskrivningskostnader, statsbidrag, finansiella intäkter och kostnader, oförutsedda lokalkostnader och övriga kostnader, indexering av Sverigeförhandlingen samt markaffärer.

Pensioner

Enligt lag om kommunal redovisning ska nyintjänade pensionsförmåner ingå i posten för verksamhetens kostnader i resultaträkningen. Ränta på pensionsförpliktelser i pensionsrätter från och med den 1 januari 1998 ska redovisas i posten finansiella kostnader. Pensionsförpliktelser innan den 1 januari 1998 ska inte tas upp som en skuld eller avsättning i balansräkningen. Dessa förpliktelser redovisas som en ansvarsförbindelse inom linjen och förändringar i ansvarsförbindelsen påverkar således endast kommunens soliditet. Österåkers kommun har sedan 2017 reserverat hela beloppet motsvarande ansvarsförbindelsen under eget kapital.

Kommunens totala pensionskostnader består av pensionsutbetalningar, pensionsavsättningar samt pensionsavgifter, vilket genereras från pensionssystemets tre aktiva delar. Särskild löneskatt på 24,26 procent inkluderas i alla delar. Pensionskostnaderna kommer att fortsätta att öka kommande år. Utbetalningarna och avgifterna i de äldre delarna av pensionssystemet kommer att klinga av medan den avgiftsbestämda pensionen kommer att öka, vilket diagram 19 visar.

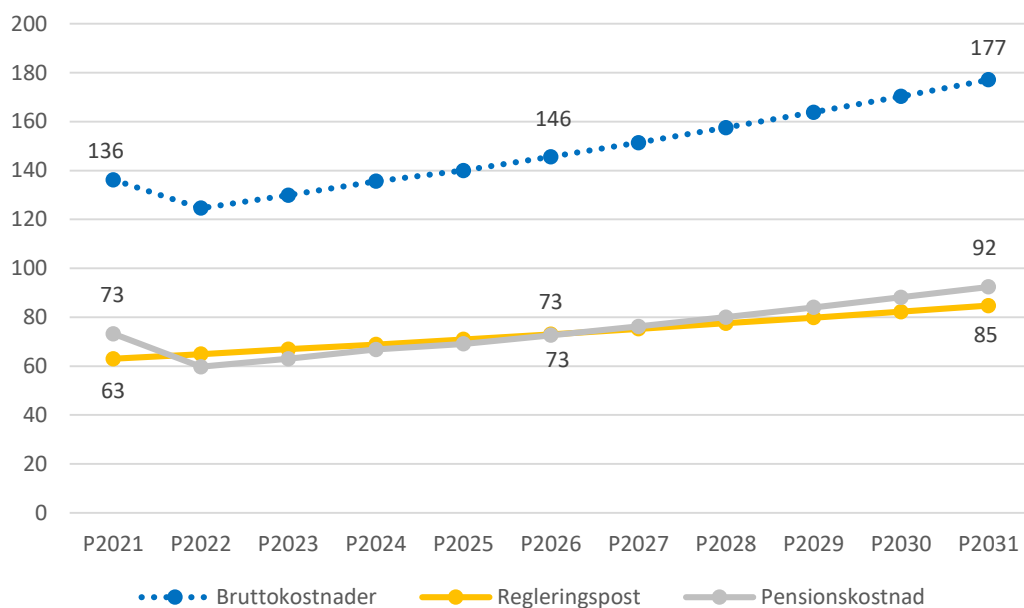
Diagram 19: Pensionskostnader andel av lönesumman

Källa: SKR

I underlag från KPA beräknas pensionskostnaderna inklusive utbetalningar för 2021-2025 uppgå till cirka 331 mnkr inklusive löneskatt. För perioden 2026-2031 har en snittkostnad beräknats mot bakgrund av utvecklingen mellan 2021-2025. Kostnaden, inklusive utbetalningar, för 2026-2031 uppgår till cirka 493 mnkr inklusive löneskatt. Samtliga kostnader inklusive utbetalningar är finansierade i kommunens resultaträkning. I kommunens personalomkostnadspålägg, som för 2021 uppgår till 40,15 procent, avser 8,6 procent att täcka pensionskostnader för anställda under 65 år.

Diagram 20. Prognos över pensionskostnader inklusive utbetalningar 2021-2031 (Mnkr)

Pensionskostnader (utbetalningar från ansvarsförbindelsen) uppskattas till cirka 40 mnkr (inklusive skatt) årligen och något lägre i slutet av prognosperioden. Enligt kommunens finansiella mål kan 50 procent av dessa kostnader, motsvarande cirka 20 mnkr, från och med 2019 års beslutade budget finansieras av de reserverade medlen. Detta kommer, i det fall det blir aktuellt, att beaktas i balanskravsutredningen som kommunen gör vid varje årsbokslut.

Styrelsen för SKR beslutade den 23 april 2021 att göra förändringar i livslängdsantagandet i Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (RIPS). De rekommenderade också kommunerna att tillämpa de nya parametrarna vid beräkning av pensionsskuldens storlek. Förändringen leder till att en större avsättning behöver göras i ansvarsförbindelsen, samt i den förmånsbestämda delen. Förändringen i ansvarsförbindelsen leder inte till någon kostnadsökning, dock till en försämrad soliditet. Förändringen av livslängdsantagandet i RIPS leder till en kostnadspåverkan i kommunens pensionsavsättning som uppgår till cirka 15 mnkr, vilket är en engångskostnad för 2021.

Tabell 4: Förändring av pensionsskuld i procent

	Kommun
Pensionsskuld	3,8
därav intjänat före 1998	3,3
därav intjänat fr.o.m. 1998	5,5

Källa: SKR

Det blir även en viss ökning framöver av kostnaden för pensionsintjänandet, då den högre livslängden gör att åtagandet ökar. Ett rimligt antagande är också att den delen

av personalomkostnadspålägget som avser pension kommer att öka till följd av förändringar i livslängdsantagandet i RIPS. Två viktiga parametrar för pensionerna är inkomstbasbeloppet och prisbasbeloppet. Inkomstbasbeloppet styr bland annat gränsen för rätt till förmånsbestämd ålderspensionen. En större höjning av inkomstbasbeloppet ger lägre kostnad för den förmånsbestämda ålderspensionen. Prisbasbeloppet har betydelse för hur mycket intjänade pensionsrätter ska räknas upp. Prisbasbeloppet påverkar också uppräkningslönen som ingår i pensionsunderlaget som är det lönebegrepp som används för fastställandet av den förmånsbestämda ålderspensionen. En mindre höjning av prisbasbeloppet ger lägre pensionskostnader. Slutligen påverkas även pensionsskulden av styrräntan som i ovanstående beräkningar fortsatt antas vara låg under lång period framåt. Antagandet utgår från Riksbankens räntebesked från april 2021.

Finansiella intäkter och kostnader

De finansiella intäkterna kan i första hand delas upp i tre flöden. Dessa flöden består i borgensavgifter och avkastning från koncernbolagen, realiserade vinster/förluster av de placerade medlen av kommunens överlikviditet, samt pensioner. För prognosperioden har finansiella intäkter i form av borgensåtagande samt ränteintäkter beräknats till cirka 12 mnkr årligen. Av försiktighetsprincip har inga intäkter från värdepapper beräknats. Finansiella kostnader utgörs till största del av räntekostnader för kommunens pensionskostnader samt bankavgifter. För prognosperioden har finansiella kostnader beräknats till cirka 4 mnkr årligen.

Borgensavgifter

Enligt Kommunfullmäktige ska berörda kommunala bolag betala en årlig borgensavgift. De berörda kommunala bolagen är Armadakoncernen, Roslagsvatten samt Österåkersvatten. Borgensavgiften är satt till 0,35 procent för Armadakoncernen och 0,25 procent för Roslagsvatten och Österåkersvatten. Enligt 2020 års bokslut för Österåkers kommun uppgick borgensåtagandet till 3 300 mnkr. Borgensavgifter genererar således en årlig intäkt på cirka 11 mnkr, vilket även har beräknats under prognosperioden.

Avkastning

Kommunala bolag har inte som mål att vara vinstdrivande. Därav har ingen avkastning beräknats från bolagen under prognosperioden.

Placerade medel (pension och överlikviditet)

Kommunen har placerat medel i två olika portföljer, pension respektive överlikviditet. De placerade medlen klassificeras som omsättningstillgångar och är kontinuerligt föremål för köp och försäljning. För bevakning och rapportering av portföljerna samarbetar kommunen med Söderberg och Partners Placeringsrådgivning AB.

Placering av medel om 130 mnkr har gjorts enligt kommunens policy för förvaltning av pensionsmedel. Vid ingången av 2021 var cirka 68 procent av medlen placerade

inom räntepapper och 32 procent inom aktierelaterade instrument. Totalt har tillgångarna i pensionsportföljen vid ingången av 2021 ett marknadsvärde om cirka 182 mnkr.

Överlikviditet om 300 mnkr placerades 2014 och ytterligare 100 mnkr placerades under 2017 i enlighet med Kommunfullmäktiges policy för överlikviditet. Vid ingången av 2021 var cirka 78 procent av medlen placerade inom räntepapper och 22 procent inom aktierelaterade instrument. Marknadsvärdet på tillgångarna i portföljen var cirka 439 mnkr vid ingången av 2021.

Med anledning av den rådande pandemin och dess påverkan på de globala finansmarknaderna har kommunen sen våren 2020 genomfört en nedviktningspolicy av andelen aktier i de olika portföljerna för att minska riskexponeringen. När sedan aktiemarknaderna har repat sig har kommunen viktat upp. Både nedviktnings- och uppviktningspolicyer har genomförts enligt förvaltarens bedömning i linje med kommunens placeringspolicyer och modell för förvaltning av portföljerna. Modellen är reaktiv vilket innebär att när förutbestämda kriterier uppfylls sker en ned- eller uppviktningspolicy i en, av modellen, begränsad omfattning.

Från och med januari 2019 gäller den nya bokförings- och redovisningslagen, som innebär nya regler för värdering av finansiella instrument. Finansiella medel som innehas för att generera avkastning eller värdestegring ska värderas till verkligt värde. Orealiserade vinster/förluster i värdepapper ska inte beaktas vid beräkningen av årets resultat efter balanskravsjusteringar.

Kapitalkostnader (avskrivningar och internränta)

Avskrivningar används i redovisningen för att fördela utgiften från en gjord investering över tillgångens ekonomiska livslängd. Motivet är att ge en rättvisande bild av kommunens förbrukning för respektive redovisningsperiod. Storleken på avskrivningskostnader är beroende av storleken på gjorda investeringar och avskrivningstider. Internränta på investerade medel som kommunen tillämpar grundar sig i SKR:s beräknade internränta. För 2021 uppgår internräntan till 1,25 procent och föreslås bli 1 procent för 2022. Det är den föreslagna internräntan för 2022 som har använts under prognosperioden. Prognosen för 2021 års avskrivningar plus internränta uppgår till cirka 48 mnkr. För prognosperioden 2022-2031 beräknas kostnaden i snitt uppgå till cirka 65 mnkr per år, med en lägre kostnad 2022 som ökar successivt under prognosperioden.

Kapitalkostnader kopplat till kommunens exploateringsverksamhet ingår inte i ovanstående beräkningar. Se avsnitt 2.2 Avgränsningar.

För information om investeringar se avsnitt 5.5.2 Investeringsprojekt.

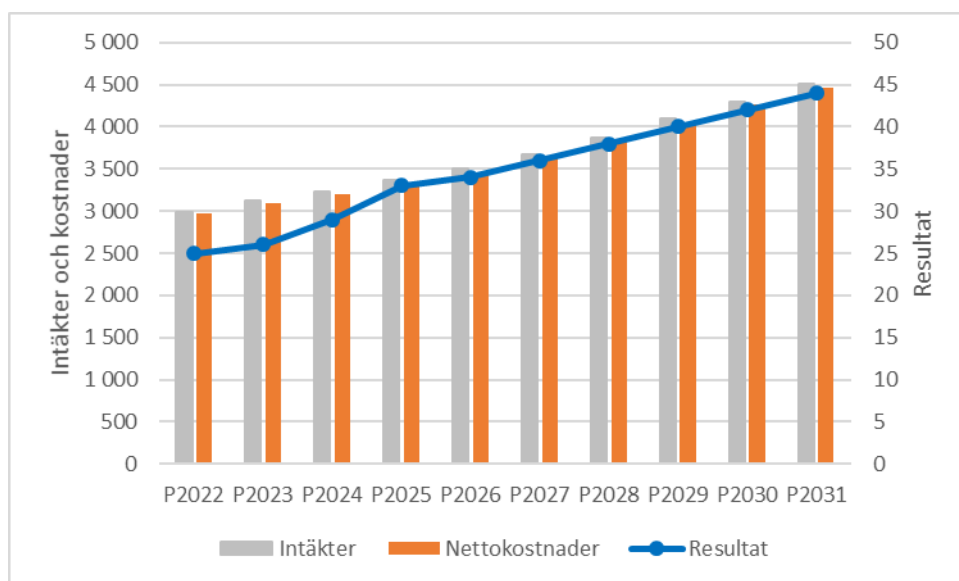
Markaffärer

Markaffärer beräknas generera en årlig intäkt om cirka 5 mnkr. Se avsnitt 5.5.1 Markstrategi.

7.5 Resultatutveckling

Utgångspunkten för analysen är budgeten och prognosen för 2021. Därtill har kostnader och intäkter kopplat till volymutveckling efter kommunens befolkningsprognos lagts till, årlig indexutveckling, årlig generell effektivisering samt ett antagande om årliga politiska förstärkningar. De eventuella negativa avvikelserna i nämnder som har uppstått tidigare år antas vara hanterade med åtgärdsplaner för att uppnå en budget i balans. I annat fall kommer framtida kostnadsläge ligga över den prognostiserade nivån.

Diagram 21: Prognostiserad resultatutveckling åren 2022-2031, (mnkr)

I ovanstående diagram är antagandet att en utveckling av intäkterna från skatter och utjämnung i snitt ökar med cirka 5,2 procent per år, samt att nettokostnaderna ökar i snitt med cirka 5,0 procent per år. Detta genererar en positiv resultatutveckling med årliga överskott och en nettokostnadsandel på cirka 99 procent.

7.6 Effektivisering

Kommunens ambition är att ständigt effektivisera verksamheten och det är dessutom en förutsättning för att nämnderna ska kunna bedriva verksamheten med bibehållen eller förbättrad kvalitet under föreliggande ekonomiska förutsättningar. Ett exempel på effektivisering kan vara att förbättra en process genom förändrade arbetssätt eller genom systemutveckling, vilket gör att större volymer kan hanteras med färre handläggare eller bibehållen personal och med högre kvalitet för invånarna/brukarna som resultat. Under prognosperioden har i snitt 0,5 procent beräknats som en årlig generell effektivisering. I begreppet effektivisering ingår produktivitet och kvalitet, som båda är höga i en effektiv organisation.

7.7 Känslighetsanalys

Kommunens ekonomi påverkas av många faktorer och i tabellen nedan visas exempel på hur förändringen av några väsentliga parametrar skulle påverka kommunens resultat. Värdena utgår från 2022 års direktiv och anvisningar.

Tabell 5: Faktorerens eventuella påverkan på kommunens resultat

Känslighetsanalys	mnkr
Exempel förändring vid;	
Ändrad utdebitering, 1 kr	128,7
Skatteunderlagsförändring, 1 %	23,0
Nettokostnadsförändring, 1 %	25,4
Prisförändring, 1 %	24,5
Löneökning, 1 %	10,6
En miljard kr i statlig satsning till kommunerna	4,6
10 heltidstjänster	6,5

8 Sammanfattning/slutsats

Den långsiktiga ekonomiska planeringen visar att kommunen är, och kommer fortsätta vara, i en period av tillväxt. Under prognosperioden kommer befolkningen att växa med cirka 30 procent, från knappt 46 650 invånare 2020, till drygt 60 000 invånare 2031. Bostadsbyggandet är den viktigaste påverkansfaktorn för befolkningsökningen och den långsiktiga ekonomiska planeringen har utgått från ett huvudscenario med en 80 procentig byggtakt, där hänsyn tagits till kommunens åtagande och mål i Sverigeförhandlingen. Framförallt sker en utbyggnad i stationsnära områden, så som centrala Åkersberga, Runö/Täljö och Svinninge.

När det gäller befolkningsstrukturen är det framförallt de yngsta åldersgrupperna (0-5 år) och de äldsta (80 år och äldre) som kommer att växa i förhållande till övriga grupper under prognosperioden. För att kunna möta invånarnas behov av, och förväntningar på, kommunala tjänster och kommunal service behöver investeringar göras inom de olika verksamhetsområdena för att möta behovet. Befolkningsprognosen, tillsammans med verksamheternas framåtblickar, synliggör de behov och utmaningar kommunen står inför under kommande tioårsperiod.

Under prognosperioden förväntas skatteintäkterna att öka i genomsnitt 5,2 procent per år och kommunens övriga intäkter i form av avgifter och riktade stadsbidrag förväntas öka med 2 procent årligen. Nettokostnaderna för verksamheterna beräknas öka med cirka 5,0 procent per år. Per invånare innebär det en kostnadsutveckling om cirka 2,6 procent årligen. Under prognosperioden har en årlig effektivisering om i snitt 0,5 procent beräknats.

Den ekonomiska analysen har tagits fram med antagandet om att kommunen uppnår de finansiella mål som är tagna av Kommunfullmäktige. Detta genererar en positiv resultatutveckling med årliga överskott om cirka 25-45 mnkr och en nettokostnadsandel på cirka 99 procent.